

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

חג האסיף

חג הסוכות | ו



נערך ע"י:

ועד חיילי בית דוד
בית משיח, בית חיינו

770 איסטערן פארקווי, ברוקלין, נ.י.

מו"ל:

אש"ל - הכנסת אורחים
מחלקת הוצאה לאור

להערות ותיקונים, או להצטרפות לרשימת הדיוור בדוא"ל:
vaad770@gmail.com

חג האסיף

חג הסוכות | ו

6 | לימוד והדפסת השיחות

הקדמה לשיחת ליל א' דחג הסוכות תשמ"ה - בלתי מוגה

11 | תשרי תשכ"ב • חלק רביעי

יומן מימי חג הסוכות בבית חיינו

16 | הלולב של הרבי

מזכרונותיו של הרה"ח ר' מאיר שי' הארליג

22 | טאָנצן'דיקערהייט!

לקט מקיף ומרתק בנושא הריקוד החסידי החב"די

40 | ולולביהם בידיהם

סקירה היסטורית על מבצע ד' מינים - 60 שנה

50 | לראות ולהיראות

נאומו המרגש של הרב יצחק שי' גולדברג - כ"ה תשרי תשנ"ה

52 | חסידים איין משפחה

ליקוט בענין חשיבות האהבה ואחוה בין חסידים

פתח דבר

אל אחינו התמימים ואנ"ש יחיו,
שלום וברכה!

לקראת חג הסוכות הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את הגליון השישי - מסדרת 'קבצי חודש השביעי בלויבאוויטש תשע"ד' - "חג האסיף", אשר כלשונו של מלכנו "שבו נשלמת העבודה דכל השנה כולה באסיפת ניצוצות הקדושה שבעניני העולם, ובאסיפת כל המחשבות והדיבורים והמעשים לה', ולכן השמחה היא גדולה ביותר, ועוד ועיקר שב"חג האסיף" נרמז גם קיבוץ ואסיפת כל בני". . . לארצנו הקדושה . . . בגאולה האמיתית והשלימה".

בקבוץ שלפנינו יוכל הקורא למצוא בין היתר:

• זכרונות מהרה"ח ר' מאיר שי' האַרליג - האיש שזכה למעלה מ-30 שנה לקבל את הד' מינים מידי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, בהם מסופר בפרטיות על השתלשלות המנהג שחסידים מברכים על הלולב של הרבי, ועד לאירוע המיוחד שהתקיים ביום הראשון של חג הסוכות תשנ"ב.

• ליקוט מקיף ומרתק בנושא הריקוד החסידי, והמיוחדות שבריקוד החב"ד' די דווקא. הנושא מקבל משנה תוקף אשר כידוע בין הדברים האחרונים שזכו לשמוע מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א היו המילים "ברוב שירה וזמרה"...

• סקירה היסטורית ומרתקת על השתלשלות מבצע ד' מינים, יחודיותו ופעולת השפעתו - במלאת 60 שנה (תשי"ד - תשע"ד).

...

ויהי רצון שבחג הסוכות זה נזכה כבר לחזות פני מלך גם בגשמיות כפשוטו, ותיכף ומיד יקויים "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם", בהתגלות אבינו מלכנו משיחנו נשיאינו הנצחי שליט"א, בגאולה האמיתית והשלימה - אזי נכריז לפנינו כולנו יחד מתוך פנימיות נקודת לבבנו את ההכרזה שהיא תמצית כל חיינו:

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ועד חיילי בית דוד
770 בית משיח, בית חיינו

אש"ל - הכנסת אורחים
מחלקת הוצאה לאור

ימות המשיח, ערב חג הסוכות תשע"ד,
שנת הק"ב לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין נ.

ההקדמה שאיתה
פתח כ"ק אדמו"ר
מלך המשיח
שליט"א את
שיחת ליל א' דחג
הסוכות ה'תשמ"ה

לימוד והדפסת השיחות

עדיין י"ב חודש שלמים, כך שיכולים לזכור
עדיין את הדברים שנאמרו בליל ב' דסוכות
דשנה שלפנ"ז (אף שבנוגע לליל א' דסוכות
- נשלמו י"ב חודש); אבל בשנת העיבור,
כשנת תשד"מ, הרי גם מהלילה האחרון של
סוכות תשמ"ג עברו כבר יותר מ"ב חודש,
ובמילא נופל על זה ענין השכחה.

אמנם, כל האמור לעיל לא שייך לכאורה
בגדון דידן - מכיון שהדברים ראו את אור
הדפוס, כך שאין נפקא מינה כמה זמן עבר
מעת אמירת הדברים, אלא כמה זמן עבר
מעת שעיינו בדברים שנדפסו.

אבל אעפ"כ, יש להתחשב עם העובדה
שמפני רוב הטרדות וכיוצא בזה - לא
הספיקו לעיין בדברים הנדפסים, ולא עוד
אלא אפילו בשעת הדיבור גופא ישנם
כאלו החושבים אודות ענינים אחרים. הם
אמנם מעמידים פנים כאילו קולטים הכל,
אבל מחשבתם בענין אחר: הם מסתכלים
מה עושה פלוני ומה עושה אלמוני, או
שחושבים על המקום שבו עומדים - אם
נתנו להם מקום מכובד ב"מזרח", או שדחפו
אותם למקום אחר...

דיבורים אלו אינם בשבחם של ישראל
"מאה אחוז"... אבל אעפ"כ, מכיון שנמצאים

[כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א]
הכריז "גוט יום טוב", וכל הקהל אחריו -
ג"פ, ואח"כ התחיל לנגן "ושמחת בחגך".

א. דובר כמה פעמים שבנוגע לדבר
החוזר ונשנה בכל שנה ושנה - קשה לפעול
שיהי' כדבר חדש. אמנם, בנוגע לדברים
הנאמרים בדיבור - הרי מכיון ששייך בזה
ענין השכחה, נמצא, שאצל השומעים הרי
זה כמו דבר חדש.

ובנוגע לעניננו - המנהג לדבר בלילות
דחג הסוכות אודות שמחת בית השואבה
- לכאורה, אין צורך לחזור על הענינים
השונים בכל שנה, וכן על הענינים המיוחדים
הקשורים עם הקביעות דשנה זו שהיו גם
בשנה שעברה (שהיתה באותה קביעות),
מכיון שאין זה דבר חדש. אבל אעפ"כ, מכיון
שכבר הספיקו לשכוח מה שדובר בשנה
שעברה - הרי זה כמו דבר חדש.

ובפרט שהשנה שבינתיים (בין חג
הסוכות דשנה שעברה לחג הסוכות דשנה
זו) היתה שנת העיבור, שיש בה י"ג חודש:

מצינו בגמרא שלאחרי י"ב חודש שייך
ענין השכחה ביותר. ואם כן, בשלמא בשנה
פשוטה, כשנת תשמ"ג, הרי מליל ב' דסוכות
תשמ"ב עד ליל א' דסוכות תשמ"ג - לא עברו



**ובפרט כאשר נמצאים
במקום קדוש, בית-כנסת
ובית-מדרש, ובזמן זכאי,
"זמן שמחתנו" - הרי בודאי
שכל אלו "וועלכע זיינען
ניט פאַרקאַכט" בטובתן של
ישראל אין להם אחיזה כלל!**

הדברים שנאמרו בשנה שעברה.

מה היו צריכים לעשות למטרה זו -
לדאוג מערב יו"ט לחזור ולהדפיס את
הדברים שנאמרו בשנה שעברה, ולהפיץ
זאת בין כל הקהל.

ואם היו חושבים על זה כמה ימים לפני
ז - היו מספיקים להפיץ את הדברים גם עבור
אלו הנמצאים בערי השדה, שגם הם ידעו
אודות ענין האושפיזין, שמחת בית השואבה
וכו' וכו'.

ישנם כאלו שאינם יכולים להיות כאן,

כבר לאחר החתימה טובה דיוהכ"פ - הרי
בודאי לא יזיק הדבר לאף אחד. ובפרט
כאשר נמצאים במקום קדוש, בית-כנסת
ובית-מדרש, ובזמן זכאי, "זמן שמחתנו"
- הרי בודאי שכל אלו "וועלכע זיינען ניט
פאַרקאַכט" [=שאינם עסוקים] בטובתן של
ישראל אין להם אחיזה כלל!

ב. מכיון שהוזכר כבר ענין הדורש תיקון
- יש להזכיר פרט נוסף בענין זה, וכאמור -
מכיון שנמצאים בזמן זכאי ובמקום קדוש,
לא יזיק הדבר לאף א', ואדרבה - הדיבור
בענין זה יביא לידי תועלת ותיקון כו'.

כאשר מגיע חג הסוכות, ויודעים שידברו
אודות שמחת בית השואבה שבלילות
דסוכות, הקשר עם האושפיזין, שיעור
חומש היוםי, וכיו"ב - הנה לכאורה הי'
ראוי ונכון שכל אחד יעיין בדברים שנאמרו
בשנה שעברה (ובפרט ששנה שעברה היתה
באותה קביעות כשנה זו), ואז ידע מה הם
הענינים המיוחדים השייכים לשמחת בית
השואבה דלילה זו, וכיו"ב. ובפרט שישנם
פנים חדשות" שלא היו כאן ולא שמעו את

אַ וואָרט" - תן להם את הדברים שנאמרו בשנה שעברה! ואעפ"כ, בנוגע לפועל - לא עלה על דעתו של אף אחד לדאוג לכך! - בנוגע לצרכיהם הגשמיים של האורחים, נמצאו כאלו שנטלו על עצמם את המשימה לספק לאורחים את כל צרכיהם, אכילה ושתי' ולינה, משא"כ בנוגע לענין הנ"ל ("הערן אַ וואָרט") - שזוהי למעשה תכלית ומטרת בואם - אין מי שידאג לכך!

זה למעלה משלושים שנה שתובעים את הענין דהפצת המעיינות, וישנם ריבוי עסקנים, עוסקים בצרכי ציבור, שמוכנים למסור את נפשם עבור הפצת המעיינות... ואעפ"כ לא נמצא מכולם מי שיעלה על דעתו דבר הכי פשוט, ודבר קל שאינו דורש מאמץ מיוחד - שהרי אין צורך בהגה"ה, בסידור לדפוס וכיו"ב, כי אם לעשות צילום מדבר מוכן, "דברים כהווייתן"! - מה שצריכים לזה אינו אלא שימת-לב, לחשוב על הדבר מבעוד מועד!

למעשה, אין למי לפנות בטענה זו, מכיון שזוהי "קדירא דבי שותפי", כל אחד אומר שאין זה ענין שלו כי אם ענין השייך לפלוני, ואם כן, מה רוצים ממנו?! בענין זה - צריכים לפנות לממונה על הדבר, ואילו התפקיד שלו הוא - ממונה על כל הממונים...

הכל טוב ויפה - אבל מה אשמים אלו שרוצים ללמוד את הדברים שנאמרו בשנה שעברה?! - הנה על שאלה זו יש בידו מענה פשוט: זהו ענינו של הקב"ה לדאוג להם!...

ואם הוא "משכיל" - מוסיף להביא הוכחה להצדיק את עצמו על שלא השתדל בענין זה:

בדרושי חסידות - טוען הוא - מדובר רבות אודות הענין דהשגחה פרטית, שכל פרט ופרט הוא בהשגחתו ית'. ועל פי זה:



ואפילו אלו שנמצאים כאן - הרי ישנם כמה וכמה שאינם יכולים לעמוד קרוב כך שיוכלו לשמוע את הדברים הנאמרים, ואם כן, היו צריכים לדאוג עבורם ולהמציא להם בדפוס את הדברים שנאמרו בשנה שעברה.

מגיעים לכאן יהודים רבים כדי "הערן

המקדש הי' קיים היו רק הם ("גדולי חכמי ישראל כו") רוקדים בשמחת בית השואבה, "אבל שאר כל העם.. באין לראות ולשמוע" בלבד, ולשמחה כזו - שרק הוא ירקוד וכולם יעמדו מסביב להסתכל עליו - מוכן הוא... אבל שהוא ירקוד ביחד עם כולם - זאת לא. אין זה לפי כבודו!...

אילו הי' הקב"ה רוצה שענין הנ"ל יבוא לידי פועל - בודאי הי' מוצא כבר מי שיעסוק בזה - מלאך... או אפילו בשר ודם, ומכיון שרואים ש"בהשגחה פרטית" לא בא הדבר לידי פועל, הרי זו "הוכחה" שאין צורך בכך, וא"כ - אדרבה: מגיע לו "יישר-כח", ו"תבוא עליו ברכה" על כך ש.. התנהג כמו הקב"ה!...

מגיעים לכאן יהודים רבים כדי "הערן אַ וואָרט" - תן להם את הדברים שנאמרו בשנה שעברה! ואעפ"כ, בנוגע לפועל - לא עלה על דעתו של אף א' לדאוג לכך!

וכאמור - ענין זה יכולים לתקן תיכף ומיד בלילה זו, שכן, אע"פ שבמקדש היתה מתחילה שמחת בית השואבה במוצאי יו"ט, מ"מ, בזמן הגלות ישנו הענין ד"קלקלתנו זוהי תקנתנו", כפי שהדבר בא לידי ביטוי בכך ששמחת בית השואבה מתחילה כבר בליל יו"ט של חג.

ד. כל האמור לעיל - אינו מתאים לזמן זה, ובכלל - הדיבור בענינים הנ"ל אינו עניני, שהרי לכך נתמנו "משפיעים"!...

וכמדובר כמ"פ שתפקידם של ה"משפיעים" לעורר על ענינים הדורשים תיקון, ולא להמתין עד שיבואו אליהם, אלא אדרבה כו', ובלשון הגמרא: "יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק".

ומה שטוענים שאין זה מתאים כו' - יש להם "עצה" לדאוג לכך שיהיו כאלו שיבואו לבקש מהם...

ובענין זה - הרי ידוע הסיפור אודות א' מחסידי אדמו"ר האמצעי שהתאונן שחזרת

ג. לכאורה, מהי התועלת לדבר אודות ענין זה עתה - הרי אי אפשר לתקן את הדבר (ע"י הדפסת הדברים) עד לאחר ב' ימים דיו"ט ויום השבת הסמוך להם (ג' ימים), - ואפילו בחולו של מועד - יש שאלה אם מותר לעסוק במלאכת הדפוס!

הנה המענה לזה - בשתים: לכל לראש - כאשר הדבר נוגע ("רירט אַן"), אזי מדברים אודותיו, וזאת - מבלי לעשות חשבונות אם אכן יוכלו לתקן את הדבר תיכף ומיד לאחר הדיבור בזה.

ועוד ועיקר - שישנם ענינים כיו"ב שיכולים לתקנם תיכף ומיד: כאשר מדברים אודות שמחת בית השואבה, לצאת לרקוד ברחובות כו' - ישנם החושבים שדבר זה אינו מתאים ושייך אליהם. היתכן - טוען הוא - ש"יהודי מכובד" כמותו יצא לרחוב לרקוד ביחד עם ילדים קטנים!?

לשיחה שנאמרת בבית הכנסת - מוכרח להופיע, כדי שהכל יראו שיש לו מקום ב"מזרח": אבל ריקודים ברחוב ביחד עם ילדים קטנים, "בנערינו ובזקנינו" - אין הדבר מתאים עבורו!

וכאשר אומרים לו שבנוגע לשמחת בית השואבה שהיתה במקדש מצינו שהשתתפו בה גדולי ישראל, "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים" - משיב הוא מיני' ובי': בזמן שבית

**היתכן - טוען הוא - ש"יהודי
מכובד" כמותו יצא לרחוב
לרקוד ביחד עם ילדים
קטנים!?!... לשיחה שנאמרת
בביהכ"נ - מוכרח להופיע,
כדי שהכל יראו שיש לו
מקום ב"מזרח": אבל ריקודים
ברחוב ביחד עם ילדים
קטנים, "בנערינו ובזקנינו" -
אין הדבר מתאים עבורו!**

משיח צדקנו, שאז יקויים היעוד "ונגלה
כבוד ה' וראו כל בשר גו'", החל מהגילוי
דתורה, שעל ידה "לוקחים" את הקב"ה,
ובלשון חז"ל: "אותי אתם לוקחים" - על
ידי לימוד התורה, שבה הכניס הקב"ה
את עצמותו ומהותו - "אנא נפשי כתבית
יהבית", ולכן, על ידי זה שהאדם מתאחד
עם התורה ב"יחוד נפלא" (כמבואר בתניא),
אזי נפעל אצלו הענין ד"ונגלה כבוד ה'",
ועל ידו - בכל העולם כולו, במהרה בימינו
ממש.

...

ה. לאחר ההקדמה האמורה - יש
להתחיל לדבר אודות הענין דשמחת בית
השואבה, לכל לראש - לחזור (בקיזור
עכ"פ) על תוכן הענינים שנתבארו בשנה
שעברה, וכן לבאר את הענינים שנתחדשו
בשנה זו.

ולהעיר, שגם הדברים דלעיל הם בבחינת
דבר שנתחדש בשנה זו!...

ישנם כאלו שחשבו: לאחר כל הענינים
שדובר אודותם בשנים שעברו, ובמיוחד
בשנה שעברה שהיתה באותה קביעות כשנה
זו - מה יכולים כבר לחדש בשנה זו?! - הנה
יש להם כבר "דבר חידוש", שאודותיו - לא
שיערו כלל!...

אמנם, חידוש הנ"ל הוא בענינים כאלו
שיש צורך לחפש בהם ענין של שמחה,
עי"ז שיתקנו את הדברים באופן ד"כפלים
לתושי", שאז תהי' גם השמחה באופן כפול;
ולכן, נוסף לחידוש הנ"ל צריכים למצוא
חידוש גם בענינים של שמחה באופן גלוי,
ע"פ המבואר בדרושי חסידות [ובפרט
שחסידות ומוסר (אפילו מוסר שבחסידות)
אינם באים בעת ובעונה אחת], כדלקמן.

המאמרים ששמע בליובאוויטש בכל מקום
שעובר בלכתו מליובאוויטש לביתו (כפי
שהי' נהוג בימים ההם ע"פ ציווי אדמו"ר
האמצעי) פועלת אצלו רגש של ישות.
והדבר אכן נגע לו באמת... ועל כך השיב
לו אדמו"ר האמצעי: "א' ציבעלע זאָל פון
דיר ווערן אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן"
[='בצל' יהיה ממך, אבל חסידות תחזור!]

והרי ידוע גודל הדיק רבתינו
נשיאינו, ובעניננו: הדיק ד"ציבעלע" (בצל)
דוקא - להיותו דבר חריף, שגם מעט ככמות
פועל הטבה במאכל כולו (כנראה במוחש),
ועד כדי כך, שאפילו בדבר הנותן טעם
לפגם - פועלת החריפות שהי' נותן טעם
לשבח (כפי שמצינו בהלכה).

אבל לדאבוננו, גם הדיבור והתביעה
אורות הענין ד"משפיעים" - נשאר בבחינת
"קול קורא במדבר"!!...

ויה"ר שמכאן ולהבא עכ"פ יתוקן הדבר,
ובאופן דיתרון האור מן החושך - "קול
קורא במדבר פנו דרך ה' ישרו בערבה
מסילה לאלקינו", היינו, שב"מדבר העמים"
- כללות ענין הגלות - סוללים דרך לביאת

המשך יומנו
של ר' ירחמיאל
אפרים הכהן
הלפרין מחודש
תשרי תשכ"ב
• חלק רביעי

זמן שמחתנו

מפי ובקושי רב עשיתי את הברכה. בקושי נענעתי את הלולב ויצאתי בחזרה החוצה. כך עברו בסך כל הקהל עד השעה 11:00 לפני הצהריים.

לאחר מכן נכנס הרבי לבית המדרש לתפילת שחרית. התפילה עצמה עברה כרגיל בכל שבת, חג ומועד. אחרי תפילת מוסף הכריז הרה"ח ר' זלמן דוכמאן, כי בשעה 3:00 אחרי הצהריים יתקיים מבצע 'ד' מיינים', וכל אחד מתבקש להשתתף במבצע, זקן כצעיר, כולם כאחד משתתפים במבצע אתרוג - כפי שזה נקרא בפי החסידים. ישנם אנשים המביאים את אתרוגיהם הפרטיים ומזכים בהם את הרבים.

אני הלכתי עם הרה"ח ר' מרדכי דוב לאקשין שנטל את אתרוגו הפרטי. הייתי ברחוב כ-3 שעות ובמשך כל הזמן הזה בירכו על האתרוג ארבעה אנשים בלבד, ביניהם ילד, כי באמריקה קשה למצוא יהודים, כיון שישנם הרבה לא יהודים, אפילו בין הלבנים, שלא כמו בארץ שכל אחד, כמעט, הוא יהודי. כמו כן ישנם יהודים שלא יודעים מה זה לולב ומה זה אתרוג וכן לא יודעים בכלל מה זה חג הסוכות. ומשום כך לא רצו לברך.

בראותי את פני הרבי עומד בפניה מולי, אחזתני יראה ורתת

חג הסוכות: בלילה הראשון של חג הסוכות התפללו תפילת מנחה כרגיל בשעת הדלקת הנרות, וכעבור שעה התפללו תפילת ערבית. בצאתו מבית המדרש אחרי תפילת ערבית אומר כ"ק רבינו שליט"א "גוט יום טוב" לכל הנאספים.

בבוקרו של היום הראשון של החג, עומד כ"ק אדמו"ר שליט"א בסוכה בשעה 8:00 וכל הקהל הקדוש נכנס בתור, אחד אחד, לברך ברכת על נטילת לולב על הלולב והאתרוג של הרבי. הרבי שליט"א עמד על רגליו מהשעה 8:00 בבוקר עד השעה 11:00 לפני הצהריים, בסוכה - העומדת ברחבה ליד בית המדרש לצד הכביש, והדלת עשויה בפניה בצד דרום מצד ימין. הרבי שליט"א עמד בפניה צפונית-מערבית.

כאמור, נכנס כל אחד לסוכה לברך על הלולב והאתרוג של הרבי. כשהגיע תורי להכנס לסוכה לברך על נטילת לולב, ובראותי את כ"ק אדמו"ר שליט"א עומד בפניה מולי, אחזתני אימה ויראה רתת וזיעה, וכמעט שלא יכולתי להוציא הגה



"בסימו של הכניס התקיימה התוועדות גדולה, שנערכה כמוכן בסוכה, בהשתתפות כ"ק רבינו שליט"א"

8:30 אלא שהפעם החל מבצע זה בשעה בבוקר, והרבי שליט"א בעצמו לא עמד בסוכה, אלא אחד האברכים המסורים ביותר, הלא הוא התמים מאיר שי' הארליג. הוא עמד וחיכה על האתרוג של כ"ק רבינו שליט"א עד שכל הקהל יברך עליו, ובינתיים התחילו להתפלל שחרית בשעה 10:00 בבוקר בלי האתרוג של רבינו, ורק לקראת תפילת "הלל" הכניס התמים מאיר שיחי' הארליג את האתרוג אל כ"ק אדמו"ר שליט"א. בשעה שהתמים הנ"ל נכנס עם האתרוג הביט עליו הרבי שליט"א עד שהניח את האתרוג על הסטנדר.

בשעה 6:30 בערב נטל הרבי שליט"א את ידיו הק' לסעודה שלישית, והחל להתוועד התוועדות חג סוכות. בהתוועדות זו אמר כמה שיחות קודש. כמו כן אמר רבינו שליט"א מאמר דא"ח. בסיימו את המאמר אמר לכמה אברכים שבאו מאוסטרליה שיאמרו 'לחיים' וגם לנגן ניגון. הם התחילו לנגן, והרבי שליט"א האָט שטאַרק גישאַקלט מיט די הענט [= נענע חזק בידין] בשעה

חזרנו ממבצע אתרוג סמוך לתפילת ערבית של ליל שני של חג הסוכות.

בכלל היה הרבי במצב רוח מרומם בהתוועדות זו

בלילה השני של חג הסוכות התפללו תפילת ערבית כרגיל, של חג, ואילו אנחנו - האורחים - התפללנו תפילת ערבית של חול כי היה כבר חול-המועד. כמוכן שתפילת החול התבטאה רק בתפילת הלחש שכאן התפללו 'תפילת שבע' של חג, ואנחנו התפללנו תפילת שמונה עשרה של חול. אחרי תפילת ערבית התפזרו כל הנאספים לבתייהם לעשות קידוש.

גם אני הלכתי למקום אכסנייתי אצל הרב יחיאל מיכל פיקארסקי, שם עשו קידוש. השתתפתי בשולחנם.

בבוקרו של היום השני - בחו"ל יום טוב שני של גלויות - הכל חזר כמו אתמול, וכל אחד בירך על האתרוג של רבינו שליט"א,



"צורת קדשו של כ"ק אבינו רבינו שליט"א
היה בחלק הזה של ההתוועדות כל כך אחר
ומשונה שאין לתארה במילים"

שהאברכים הללו שרו לבדם את הניגון. בסיימם לשיר אמר להם כ"ק רבינו שליט"א בפעם נוספת שיאמרו 'לחיים' וכמובן שהם מילאו את פקודתו ואמרו 'לחיים' בפעם נוספת. אחרי כן התחילו לשיר כרגיל ניגונים שונים.

בניגון האחרון בהתוועדות זו, לפני ברכת המזון, האָט דער רבי שליט"א גישאַקלט מיט'ן האָנט אַז מ'זאָל זינגען שטאַרקער, איז איינער אָן אַ באָרד האָט גישאַקלט מיט די הענט, און דער רבי שליט"א האָט צו איהם געשמייכלט, און אויך דער אַנדערער האָט געשמייכלט אַנטקעגען דעם רבי'ן שליט"א [= נענע בידו כסימן שישירו יותר חזק. אחד בלי זקן נענע גם-כן בידו, והרבי שליט"א חייך אליו, וגם האיש חייך לעברו של הרבי שליט"א].

בכלל היה כ"ק אבינו רבינו שליט"א במצב רוח מרומם בהתוועדות זו שזכיתי לראות זו הפעם הראשונה מכל ההתוועדויות שהייתי בבית חיינו. אחרי סיום מחזה זה אכל הרבי עוד חתיכת חלה. והרבי בירך ברכת המזון על כוס. אחרי כן התפללו תפילת ערבית, ואחרי התפילה עשה הרבי הבדלה על אותו כוס שבירך עליו ברכת המזון. ולאחר מכן חילק בידו הק' לכל הנאספים מכוס של ברכה.

תם ונשלם שני הימים הראשונים של חג הסוכות של שנת תשכ"ב.

דברו בכינוס אודות הפעולות 'ד'ופרצת' בכל קצווי תבל

ביום רביעי, א' דחול המועד סוכות, וב' דחול המועד בארץ-ישראל, התקיים כאן בברוקלין (באולם די גדול לא רחוק מ-770 איסטערן פארקוויי) הכינוס השנתי השישי של צעירי אגודת חב"ד בארה"ב. על כינוס

זה אמר הרבי, אשר ההתחלה כבר היתה בהתוועדות של מוצאי יו"ט, ואשר הכינוס היה באמצע ההתוועדות. ואם זה התחיל באמצע ההתוועדות של מוצאי יו"ט, הרי מובן הוא אשר נשיאנו מנהיגנו כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו - כלשוננו הזהב של הרבי - השתתף בו.

בכינוס זה דיברו אודות הפעולות ד'ופרצת" בכל קצווי תבל, והוא נחלק לב' חלקים: החלק הראשון היה בקשר לפעולות שעברו בשנים האחרונות, והחלק השני עמד בסימן של קבלת פנים לאורחים שבאו מכל קצווי תבל להסתופף בצל קדשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בכינוס הזה מסרו, בין השאר, על הפעולות הנעשות במדינות מרוקו בין הנוער היהודי שם, ע"י הקמת בתי ספר וישיבות, והמהפכה הדתית שנעשתה שם.

ובמקום נמסרו דו"חות משני החלקים של הכינוס על ידי יושבי הראש שלהם. יו"ר החלק הראשון של הכינוס, הרה"ח ר' שלום דובער שי' גארדאן, מסר דו"ח מהחלק שהוא ניהל, ולאחריו מסר יו"ר החלק השני של הכינוס, הרה"ח ר' יוסף שי' וויינברג דו"ח על החלק שהוא ניהל, שעמד, כאמור, בסימן של קבלת פנים לאורחים שבאו להסתופף בצל קדשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בין הדו"ח הראשון לדו"ח השני חזר יו"ר צעירי אגודת חב"ד בארצנו הקדושה, הרה"ח ר' ישראל לייבוב, בקצרה על מה שמסר בכינוס בקשר לפעולות הנעשות בארץ ישראל בענינים ד"ופרצת" וכן בענינים של "פוצו מעינותיך חוצה".

יצוין שהרבי שליט"א ביקש מכל אחד מהשלושה הנ"ל שמסרו דו"חות בקשר לחלקם בכינוס שיאמרו לחיים לפני שהחלו למסור את הדו"ח, ואם אחד מהם התחיל לפני אמירת לחיים, חייך אליו הרבי שליט"א ורמז לו, כמי ששואל, עם ידו הקדושה, וכעין בקשה, שיאמר לחיים. אחרי שסיימו למסור את הדו"חות אמר כ"ק רבינו שליט"א: "און די אַלע וואָס האָבן גירעט אויפן כינוס זאָלן זאָגן לחיים" [= וכל אלו שנאמו בכינוס שיאמרו לחיים], לאחר מכן שאל הרבי שליט"א: שוין אַלע? [= כולם?] אחר כך ביקש הרבי שישירו ניגון, שרו את הניגון כי אנו עמך.

"ובעת מעשה התלהטו פניו בלבת אש קודש . . . כאילו שלא בני בשר ודם היו עומדים כאן אלא מלאכים..."

בכל משך ההתועדות הזאת היה הרבי מרומם מאוד כך שהחיוך כמעט לא ירד מעל פניו הקדושים. לאחרים הראה עם ידיו הקדושות שיאמרו 'לחיים' על כוס



"מחזיק את כל ארבעת המינים ביחד ליד החזה, במקום שמכים אשמנו"

כמובן שבצורה זו הטונים הגבוהים עלו בצורה נפלאה ללא כל הגבלה מבחינת הגובה של האוקטבות השונות של הניגון, כאילו שלא בני בשר ודם היו עומדים כאן אלא מלאכים.

בסיומו של הכינוס התקיימה התועדות גדולה, שנערכה כמובן בסוכה, בהשתתפות כ"ק רבינו שליט"א שנמשכה עד שעה מאוחרת בלילה. בהתועדות זו דיבר הרבי כמה שיחות קודש ובין השיחות הקדושות ביאר הרבי מאמר של כ"ק רבינו הזקן נ"ע בסגנון שיחה. בהמשך ההתועדות הזכיר הרבי את הכינוס הנ"ל שהיה קודם לכן,



"וכשהחזן מתחיל את הגמירא אזי שב הרבי להקיף את הבמה בהקפה בה אוחזים"

את כל ארבעת המינים ביחד ליד החזה, במקום שמכים אשמנו, ומתחיל לנענע.

עם גמר אמירת ההושענות, מניח הרבי שליט"א את הלולב, לוקח את הערבה (ההושענא) חובטה בקרקע עם התכופפותו, ואחרי אמירת הקדיש שלם מניח את הערבה על כסאו הקדוש, כסא המלכות, מקום שם נשארת הערבה עד אחרי כל התפילה. אחרי התפילה רצים כל אחד למקומו כדי לזכות בריטעל [= עלה]. היו צריכים לחלק, כדי שיזכו בזה מה שיותר מאלה שרוצים לזכות בהם.

לאחר התפילה, בעת שכ"ק אבינו רבינו שליט"א יצא את בית המדרש, התחיל "זוסיא דער פארטיזאן", הלא הוא ר' זוסיא וילימובסקי מכפר חב"ד, באיזה ניגון, והרבי שליט"א נענע בידו הקדושה לאות חיזוק בניגון, ובזה יצא את בית המדרש.

מלאה. לאחד אמר: "דו גיסט אַוועק דעם גאַנצן גן עדן" [= אתה נותן את כל הגן-עדן שלך], בכל אחד מהניגונים ששרו במשך כל ההתוועדות הזאת נענע הרבי שליט"א את ידו הקדושה, ולעתים את שתי ידיו והתחילו לשיר יותר חזק. קרה גם שבעת שהיו צריכים לעלות בניגון כלשהו בטון יותר גבוה, נענע הרבי שליט"א את ידיו הקדושות ביתר שאת וביתר עוז.

ובעת מעשה התלהטו פניו הקדושות בלבת אש קודש. כמובן שבצורה זו הטונים הגבוהים עלו בצורה נפלאה ללא כל הגבלה מבחינת הגובה של האוקטבות השונות של הניגון, כאילו שלא בני בשר ודם היו עומדים כאן אלא מלאכים. צורת קדשו של כ"ק אבינו רבינו שליט"א היה בחלק הזה של ההתוועדות כל כך אחר ומושונה שאין לתארה במלים.

לפני הסיום צוה לנגן את הניגון "אני מאמין", ואחר זאת בירך ברכת "מעין שלש" ויצא את הסוכה. בעת שקם מכסאו כסא המלכות התחיל בעצמו את הניגון "כי בשמחה תצאו", ובזה יצא מהסוכה.

ביום "הושענא רבא" התפללו כרגיל, כבכל ימי חול המועד, בשעה 10:00 בבוקר. גם הרבי שליט"א מתפלל עם המנין הזה של השעה 10:00. כאשר הגיעו להלל, קודם אמירת ההלל, הוריד הרבי את 2 הכריכות מעל הלולב עצמו, ואחרי כן אמרו הלל.

באמירת ההושענות להושענא רבא, חוזר הרבי למקומו אחרי כל הקפה והקפה, וכשהחזן מתחיל את הגמירא (מאות ס' או ע') אזי שב הרבי להקיף את הבמה בהקפה בה אוחזים. בעת אמירת הודו לה' כי טוב בהלל, שצריכים לנענע את ארבעת המינים, מקרב הרבי את האתרוג (שהיה מונח בכל הזמן על הסטענדער שלו) להלולב, מחזיק

מזכרונותיו של
הרה"ח ר' מאיר
שי' הארליג, האיש
שבחלקו נפלה
הזכות להיות זה
אשר קיבל - במשך
יותר מ-30 שנה - את
הד' מינים מידו הק'
של כ"ק אדמו"ר מלך
המשיח שליט"א,
על מנת לזכות את
הציבור לברך עליהם

הלולב של הרבי

יחידות בתשרי תשכ"ב

המנהג שהחסידים מברכים על ד' המינים של הרבי היה קיים גם אצל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. בשנים הראשונות לבואו לארה"ב היו בודדים מברכים על ד' המינים שלו, יחידי סגולה וזקני החסידים, אולם בשנתיים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין (תש"ט ותש"י) היה חתנו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מוריד את ד' המינים כדי לאפשר לכל הקהל לברך עליהם.

בשנת תשי"ב היה זה - כמדומה - הרה"ח ר' זלמן ע"ה דוכמאן שביקש מהרבי שליט"א לאפשר לקהל החסידים לברך על הלולב והאתרוג שלו. הוא נענה בחיוב וכך בעצם התחיל הכל.

בשנים הראשונות הסדר היה שונה מזה המוכר לנו כיום, ולתועלת הקוראים שאינם זוכרים את מראהו הישן של 770 ננסה לצייר תמונה של המראה. החיבור בין בנין 770 לבנין הסמוך עוד לא היה קיים, וכל השטח בין איסטערן פארקווי לרחוב "יוניון" היה פתוח, סמוך לרחוב יוניון היה קיר אבן שיצר תחום מוקף בשלושה קירות, בתחום זה (סמוך למקום המזגנים של היום), נבנתה הסוכה של 770.

באמצע השטח, עמדה סוכתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. הסוכה הייתה קטנה מאד, כמחצית מגודל סוכתו הנוכחית (שהשימוש בה, אגב, התחיל מחודש תשרי תשל"ו). הרבי היה אוכל לבדו בסוכה זו בחול המועד, שכן בדירתו שברח' ניו יורק פינת רח' פריזדנט, לא הייתה סוכה.

**הרבי יושב, עם סירטוק ללא
המגבעת כשהוא מעיין בספר,
כשנכנסתי הביט בי ואמר:
"מחר, אל תבוא מאוחר, כאן
מונחים האתרוג והלולב, קח
אותם ותיתן לקהל"**

בערבי שבתות ויו"ט הייתה מגיעה אמו הרבנית חנה ע"ה ומדליקה בסוכה זו נרות שבת ויו"ט (בקשר לכך, ישנו סיפור מיוחד על סט הד' מינים האשישי של הרבנית ע"ה: עד הסתלקותה בו' תשרי תשכ"ה, הייתה א' מנשות השכונה משתמשת בסט הד' מינים של הרבנית. לאחר הסתלקות הרבנית, הורה הרבי שיכינו עבורה סט ד' מינים וישלחו לה. בערב סוכות, לפני שהרבי נסע לאוהל, שאל האם הכינו לה את הסט? וכשהתשובה לא הייתה ברורה, הודיע הרבי שלא ייסע לאוהל עד שישמע שמכינים עבורה סט ד' מינים!).

בסוכה זו היו מברכים על ד' המינים של הרבי, והסדר היה שהרבי עומד (ולא יושב, כפי שנהגים משום ימא לספר) בתוך הסוכה, מעיין ב'ביכל' ד"ה "וככה הגדול" תרל"ז מאדמו"ר מהר"ש, והיה מרים את עיניו הק' מהספר כדי להביט על כל אחד בכניסתו. כך היה עומד כשעה בערך עד ל-9:30 או רבע לעשר בבוקר, אז היה נכנס לתפילת שחרית.

הפעם הראשונה בה זכיתי שתוטל עלי האחריות על ד' המינים של כ"ק אדמו"ר שליט"א הייתה בתשרי של שנת תשכ"ב. באותה שנה, ביום הראשון של יו"ט הגיע כבר קהל גדול לפי ערך, ובירכו על ד' המינים בסוכתו של הרבי עד לשעה רבע לאחת עשרה. אחרי תפילת ערבית של הלילה השני, ניגש אלי בחור והודיע לי שהמזכיר הרב חודקוב מחפש אותי. לא חשבתי שהעניין כל כך דחוף והתמהמהתי זמן מה. בפרק זמן קצר זה הספיקו להגיע אלי עוד כמה וכמה בחורים ובפיהם הודעה זוהה, מכך הבנתי שמדובר בעניין בעל חשיבות, אולם עדיין לא העליתי בדעתי שזהו ענין הקשור בכ"ק אדמו"ר שליט"א.

הגעתי למשרדי המזכירות, והריל"ג אומר לי שהרב חודקוב נמצא בתוך "גן עדן התחתון". עדיין חשבתי שהוא מעוניין לדבר עמי בפרטיות. כשהגעתי לשם, ראיתי שדלת החדר פתוחה ולגודל הפתעתי הוזמנתי להיכנס פנימה.

הרבי יושב מול הפתח, עם סירטוק ללא המגבעת כשהוא מעיין בספר, כשנכנסתי הביט בי

ואמר: "מחר, אל תבוא מאוחר, כאן מונחים האתרוג והלולב, קח אותם. תדאג שיהיו במקום שמור ותיתן לקהל לברך. כאשר אבוא (מהבית) תעשה הפסקה ואח"כ ימשיכו לברך".

מובן שנותרתי המום במשך דקות ארוכות מהזכות הגדולה שנפלה בחלקי לקבל את הד' מינים של הרבי מידי הק' עבור הציבור. ואכן, כך הווה, הרבי נתן לי את ד' המינים, והקהל בירך עליהם (בסוכה הגדולה יותר, לא זו של הרבי). כשהגיע הרבי מביתו הוא בירך על ד' המינים, ואח"כ המשיך הקהל לברך עליהם. מאז יש לי, ב"ה, את הזכות לעמוד עם הלולב של הרבי.

מקום הסוכה עבר במרוצת השנים, לאחר הרחבת הבניין, למקום הנוכחי בחצר בנין 770. בסוכה זו גופא עמדתי רוב השנים בחלק הסמוך לאיסטערן פארקווי, עד שבנו את הסוכה המיוחדת עבור ברכת ד' המינים, בצמוד לבריכת ה'תשליך'.

**לעתים, היה הרבי אומר לי
אחרי שסיים לאגוד את הלולב
ומיניו בסוכתו: "השארתי על
השולחן שני הדסים עבורך"**

עד היום הזה איני יודע בדיוק מדוע נפלה זכות גדולה זו דווקא בחלקי, אולם כך היה בפועל, ובאתערותא דלעילא.

רק לאחרונה נודע לי שבא' השנים, אחד מזקני החסידים כתב לרבי, מדוע ענין כה חשוב ונעלה מסור בידי של אברך צעיר, אולי היה כדאי שמישהו מזקני החסידים ימלא את התפקיד? מענהו של הרבי היה: "היכן הייתם כשהוא חסך את זמני? כעת אתם כותבים?!"

יחס מיוחד מהרבי

מידי ערב סוכות הייתי מקבל מהרבי הדסים. לא תמיד הייתי מקבל אותם בעת נתינת ההדסים הרגילה לנציגי המדינות וכו', אלא לעתים, היה הרבי אומר לי אחרי שסיים לאגוד את הלולב ומיניו בסוכתו: "השארתי על השולחן שני הדסים עבורך".

מידי בוקר בחג הסוכות כשהייתי בא כדי לקבל את ד' המינים, היה הרבי פותח את דלת הסוכה וזה היה האות עבורי להיכנס. ביציאתי היה הרבי סוגר בעצמו את הדלת, שכן ידי היו "תפוסות" באחיזת הלולב והאתרוג.

מידי שנה בהושענא רבא, בעת שנתן לי את ד' המינים אחרי התפילה, היה אומר לי הרבי: "אל תשכח לתת גם לנשים ולילדים לברך".

הנהגות מיוחדות של הרבי

דבר בולט מאוד בהנהגותיו של הרבי בזמן של מסירת הד' מינים, הייתה ההקפדה ותשומת הלב לכל פרט קטן הקשור לאתרוג והלולב. הרבי הקפיד באם נדבקה לאתרוג חתיכה, ולו הקטנה ביותר, של פשתן, או אם נפל עלה מההדס, או אם מישהו היה נוטל את



**כשהאתרוג של הרבי נפסל
בפעם הראשונה, כבר אחז
הרבי באמצע התפילה.
ניגשתי וסיפרתי לרבי. הרבי
הורה לי ללכת לביתו ולהביא
משם את האתרוג של הרבנית**

הד' מינים בצורה לא זהירה כליך, וכיו"ב.

דבר נוסף, בכל יום הייתי נכנס אחרי התפילה לקבל את ד' המינים עבור אלו שלא הספיקו לברך קודם לכן. הרבי היה אומר לי להמתין מעט, ונהג לערוך את סדר הנענועים עם כל אחד מהאתרוגים שנשלחו אליו. איני זוכר במדויק האם הרבי עשה את כל הנענועים עם כל אחד מאתרוגים אלו, או שרק הרעיד עימם את הלולב.

ב'שנת הקהל' תשמ"ח, החליף הרבי אתרוג כל יומיים או שלושה. הלולב בדרך כלל אף פעם לא נפסל, והרבי לא הי' צריך להחליף אותו, אבל היו פעמים שהוצרכו להחליף את הלולב. לגבי הדסים וערבות היו מחליפים מספר פעמים.

מיד שנה ב'ביעור חמץ', שורף הרבי את הלולב ואתרוג. בדרך כלל הי' הרבי שולח מישהו לעשות את זה. בא' השנים, שלח הרבי כ-30 אתרוגים לשורף בפעם אחת!..

מקרים 'מיוחדים' במשך השנים...

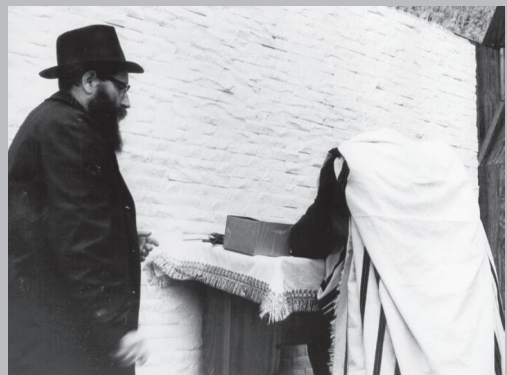
באחת השנים ירד בימי החג גשם שוטף בלי הפסקה. הצעתי לרבי שבמקום לעמוד בסוכה שעות ארוכות ואז עלול האתרוג להירטב ולהיפסל, אולי אתן לציבור לברך על ד' המינים בתוך ביהכנ"ס. הרבי לא הגיב על הצעה זו. שאלתי שוב: "מה לעשות בפועל?" והרבי ענה: "על הלולב מברכים בסוכה". מאז ידעתי שעלי למלא את תפקידי ולעמוד בסוכה - ורק בסוכה.

"רק היום אעמוד בעצמי"

אחד המעמדים אשר נחרטו, ללא כל ספק בלב כל מי שזכה להשתתף בו, הוא הברכה על ד' המינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ביום הראשון של חג הסוכות תשנ"ב, כאשר הרבי עומד בסוכה במשך שעות, ומביט בכל אחד מהעוברים במשך כל זמן הברכות.

ר' מאיר שי' שהיה 'קרום לענינים' מספר אודות אירוע מיוחד ונדיר זה מזווית הראיה שלו:

"במשך השנים קרה שהרבי היה פותח את דלת הסוכה שלו לא רק כדי להוציא את הלולב לציבור, אלא כדי לבקש עבורו לולב או אתרוג אחר, כשהוא אוחז בידו הק' את הלולב או האתרוג אותו רוצה להחליף. ביו"ט ראשון של חגה"ס תשנ"ב, פתח הרבי את הדלת, וראיתי שהוא מחזיק בידיו הק' את ד' המינים. סברתי לתומי שגם הפעם הוא רוצה להחליף את אחד המינים ושאלתי: "האם הרבי רוצה להחליף את האתרוג?" הרבי לא ענה והמשיך ללכת. חשבתי שהרבי רוצה משום-מה ללכת בעצמו לחדרו ולהחליף שם את הדרוש, ואז פנה אלי הרבי ואמר: "רק היום, היום הראשון, אעמוד בעצמי".



הרב הארליג מגיש לרבי את הד' מינים לפני "הלל"

באחת השנים (לא זכור אם באותה שנה של הסיפור הקודם) נתן לי הרבי שני הדסים נוספים בהושענא רבא (!) - נוסף על אלו שקיבלתי בערב החג - ואמר: "על השנה מגיע לך 'יישר-כח' מיוחד שהרי ירד גשם..."

כאשר האתרוג של הרבי נפסל בפעם הראשונה (עקב השימוש הרב וכו') בשנת תשכ"ז, כבר אחז הרבי באמצע התפילה. ניגשתי וסיפרתי לרבי שהאתרוג נפסל. הרבי הורה לי ללכת לביתו ברח' פרזידינט ולהביא משם את האתרוג של הרבנית. היה זה ביום הראשון של חול המועד, ובהמשך החג לא נתן הרבי את האתרוג כדי שיברכו עליו, אלא רק אחרי התפילה בהושענא רבא (גברים, ואח"כ נשים וילדים).

מספר שנים לאחר מכן, כאשר נפסל שוב האתרוג, סיפרתי לרבי שמישהו פסל אותו בטעות, הרבי אמר: "אינני מעוניין לדעת את השם (של מי שעשה זאת)". הרבי הוציא אתרוג אחר, עליו הוא בירך, ונתן לציבור לברך.

בהושענא רבא של א' השנים, אמר לי הרבי שמכיוון שכבר מאוחר, אולי הוא ילך כעת לביתו לאכול סעודת יו"ט ולאחרי זה יחזור ל-770 לתפילת מנחה, ולאחר מנחה ימשיך לחלק 'לעקאח'. הרבי ביקש להודיע לאלו שעדיין לא קיבלו 'לעקאח' שהם יוכלו לקבל 'לעקאח' אחרי מנחה. כמו כן ביקש הרבי שאתקשר לרבנית ע"ה לשאול



הרבי יוצא מסוכתו כשבידו המשך 'זככה ל"ו'. מאחור נראה הרב הארליג מחזיק את הד' מינים של כ"ק אד"ש

האם סעודת היו"ט מוכנה? הרבנית ענתה שהסעודה תהי' מוכנה בעוד חצי שעה.

כשהודעתי זאת לרבי, השיב שבאם כך - נשנה את הסדר; שאודיע לרבנית שאין מה למחר בהכנת הסעודה, תפילת מנחה עכשיו, לאחר מנחה ילך לבית, וכשיחזור תמשיך חלוקת ה'לעקאח'. הרבי ביקש שלא להודיע שיתפללו כעת מנחה, כי אנשים עסוקים בסעודת יו"ט - והוא אינו רוצה להפריע לקהל.

בסוכות תשל"ז, כשנכנסתי לקחת את הד' מינים לאחר שחרית, שאל אותי הרבי האם יענק'ל העכט [הרב יעקב יהודה העכט] כבר עבר לברך? הרבי המשיך ואמר שלאחר שהרב העכט יעבור בתור לברך, שאודיע לרבי. מיד הצעתי לרבי שאלך לקרוא לו מיד, אך הרבי אמר שבטח הוא עסוק כעת.

דקות ספורות לאחר מ"כ פגשתי את בנו של הרב העכט ואמרתי לו שימסור לאביו שיבוא מהר ל-770, כי הרבי שואל עליו כל הזמן. כשהגיע הרב העכט, הוא נכנס מיד לרבי. תוכן השיחה בין הרבי לרב העכט הי' על ההתוועדות המיוחדת שהרבי ערך לילדים בסוכה הגדולה של 770.

ביום הראשון של סוכות בשנת תשנ"ב (ראה מסגרת) היו בודדים שניסו לעקוף את התור ולהיכנס לסוכה ע"י 'השתחלות' מהצד על הרצפה. הרבי הביט בהם במבט חודר של חוסר שביעות רצון כאומר: "מדוע לא מתאים לכם לעמוד בתור עם כל הציבור"?...

...

יה"ר שיזכה ר' מאיר שי' להתייצב שוב על משמרתו בקודש, ובחג הסוכות הבא נזכה לברך על ד' המינים של כ"ק אדמו"ר שליט"א משיח צדקנו, בירושלים ע"ה"ק - בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

טאנצן'דיק

ליקוט מקיף ומרתק בנושא
הריקוד החסידי החב"ד,
מתורתם של רבותינו נשיאינו
ועוד - מוגש בקשר עם ריקודי
'שמחת בית השואבה'



ערהייט!

פתיחה

כיצד - מרקדין?!

השאלה 'כיצד מרקדין' נשמעת בהשקפה ראשונה כ'תירתי דסתר': כיצד-מרקדין... הקושיה והתמיהה 'כיצד' אינה נתפסת ונקשרת לסוגיית ה'מרקדין'.

בהנחה פשוטה, 'מרקדין' היא תנועה שלמעלה משאלות, למעלה מ'כיצד'... ה'מרקדין' האמיתי דורש ותובע את הנחת הקושיות והשאלות על הצד: זו תנועה שלמעלה משכל והתבוננות, עבודה הדורשת מעמד ומצב של ביטול מציאות הרוקד ורעיונותיו. ה'מרקדין' האמיתי לאו דוקא קשור עם סיבה וטעם לריקוד; הריקוד הפנימי מגיע מתוך הלב, שמחה בטהרה, בלי שום תכלית ומטרה - בלי 'כיצד'...

"והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'", אומר הפסוק, ועל טענת מיכל בת שאול אשר לעגה להנהגה זו, ענה דוד: "ונקלותי עוד מזאת!" מבואר בשיחות קודש, אשר הנהגה זו של דוד היתה. אכן הנהגה שלמעלה מטעם וסיבה - הנהגה שלמעלה מ'כיצד'... גם בגמרא מסופר על ר' יהודה בר אילעאי שהיה רוקד לפני הכלה, וג' בדי הדס בידו. גדולי התנאים ניסו למנוע אותו מכך בטענה שהנהגה זו אינה לפי כבודו ומבזה את כבוד התורה, אך ר' יהודה לא שינה את הנהגתו הקדושה. רק בשעת הלווייתו, כאשר 'עמוד אש' הפסיק בינו לבין כל העם, נתגלה לכל כי צדק בדרכו. בחסידות מוסבר, כי היתה זו הנהגה של 'שטות דקדושה', שטות שלמעלה מביאורים והבנה - שטות שלמעלה מ'כיצד'...

יתרה מזו: הריקוד ומקורו אינו מתבסס על ה'כיצד'. כל מהותו היא 'עבודת הרגל', ריקוד גשמי וגופני הגורר גם את מוחין והמדות לשמחה. גם האדם המשכיל אינו יכול לצאת ידי חובתו בהתבוננות או התעמקות בעניינים המשמחים, אלא חייב להפעיל את רגליו ועקביו כדי להגיע למעלת ה'מרקדין'.

בעבודת ה'מרקדין' מטושטש גם ההבדל בין יהודי למשנהו, בין החכם לשוטה ובין הלמדן לעם הארץ. ב'מרקדין', כולם משתלבים



במעגל אחד, אחיד ומיוחד. אדרבה, דוקא היהודי הפשוט שאינו מבין ב'כיצד' נסחף למחולות הריקוד והשמחה ביתר שאת והתלהבות מאשר היהודי המשכיל והשקול שאולי מבין בדעתו היטב את מהות השמחה.

מהי איפה מקומה של השאלה 'כיצד' כאשר מדברים אנו על מרקדין?!

החידוש של הריקוד היהודי

להבין זאת נקדים ונתבונן מהו ההבדל בין ריקודו של היהודי, לבין ריקודו של גוי מאומות העולם. תורת הריקוד הרי ידועה גם לשאינם בני ברית, ואיזה חילוק ישנו בין ה'מרקדין' היהודי ל'מרקדין' של כל העולם?

משל חסידי מסביר מעט את הדברים: במדינה רחוקה חי מלך אדיר ולו בן יחיד. המלך שלח את בנו יחידו לשליחות רחוקה בין אנשים כפריים פשוטים, על מנת שילמד את אורחות חייהם ויהיה ראוי להנהיגם בבוא היום. לאחר שנים של גלות קשה וממושכת קיבל בן המלך מכתב רשמי מעיר הבירה כי נקרא הוא לשוב לארמון אביו לחצר המלכות. שמח בן המלך שמחה גדולה וחפץ לצאת בריקודים. אך דא-עקא שאם יחל לרקוד סתם כך ברחובה של עיר, יחשבו כולם כי יצא הוא מדעתו... טיכס הנסיך עצה והזמין את כל חבריו הכפריים לכוסית 'משקה', חינם על חשבוננו, בבית המרזח המקומי. כל הכפריים שתו והשתכרו ויחד פרצו כולם במחול סוער...

אמרו על כך חסידים: 'הם רוקדים והוא רוקד - הם רוקדים כי שתו והשתכרו, אך הוא רוקד כי שמחתו פנימית היא; הם רוקדים ללא תכלית וסיבה, אך הוא רוקד כי עומד הוא כעת לשוב לאביו המלך'.



**מסופר על ר' לוי יצחק
מבארדיטשב, שחסידיהו ראהו
רוקד ומפזז בשעת בוקר לפני
התפילה, לשאלת התלמידים
'לשמחה זו מה היא עושה',
ענה כי אמר זה עתה בברכות
השחר את הברכה 'שלא עשני
גוי', ואיך לא ישמח וירקוד?**

הנמשל מובן. יתכן ומבחינה חיצונית לא נראה שום שינוי בין יהודי הרוקד לגוי, אך ברור ופשוט כי שמחתו של היהודי אמיתית היא, שמחה שאינה מגיעה מסיבות וגירויים חיצוניים. אמנם, בסופו של ענין, גם מבחינה חיצונית ניכר ההבדל הגדול בין ה'מרקדין' היהודי, ל'מרקדין' הגוי. ה'מרקדין' הגוי עיקר הדגש הוא ה'אני', מציאותו של הרוקד. הריקודים בדרך כלל הינם כל אחד לעצמו ובתוך עצמו, גם תנועות הריקוד מגושמות ומגדילות את הגאווה והישות. מה שאין כן ב'מרקדין' היהודי שכל מציאותו הוא ביטול מציאותו של הרוקד. הריקודים הינם באחדות, יד על יד, כתף אל כתף, באחוזה ובמעגל מלוכד. גם תנועות הריקוד עדינות, קלילות ומתוך יראת קודש.

היהודי הרוקד, יודע כי 'ה' ניצב עליו' ומביט לראות את הנהגתו ותנועותיו. הרמב"ם בסוף הלכות לולב כותב כי "השמחה עבודה גדולה היא", משמע שיש פה 'עבודה' וסדר עבודה שלם. אצל יהודים אין סתם הוללות וקלות ראש המתבטאים ב'התפרקות' והשתוללות, כי אם שמחה פנימית ועמוקה, המתבטאת ופורצת החוצה בריקודים ומחולות מתוך יראת שמים אמיתית.

כמובן שאין הפירוש שיהודי הרוקד מודד את תנועותיו וחושב לפני כל צעד ופסיעה ממהלך הריקוד, שהרי הריקוד הינו למעלה מההתבוננות ומקורו הוא מהשמחה ש"פורצת גדרות"; אלא שמכיון שיהודי במהותו הינו 'עובד ה' ומתנהג תמיד באופן של "בכל דרך דעהו", הרי בדרך ממילא הדבר מתבטא גם בריקודו ושמחתו - אשר קודש הם.

יוצא אס"כן, כי לשאלה 'כיצד' ישנו מקום חשוב ומרכזי גם בסוגיית ה'מרקדין' שהרי גם הגוי רוקד וגם היהודי רוקד, ההבדל ביניהם הוא רק ב'כיצד'...

מתי לרקוד?

על דרך הצחות יש לדייק ולומר שכל השאלה היא רק 'כיצד' מרקדין, ולא 'האם', 'מתי', 'כמה' ו'מדוע', זאת משום שהצורך והמעלה הנפלאה בעבודת הריקוד ברורים לעובדי ה', השאלה היא רק 'כיצד' - 'איך'?

גם בנוגע לזמן הריקוד אין מקום לקבוע מסמרות. כל אחד ורחשי ליבו. מסופר על ר' לוי יצחק מבארדיטשב, שחסידיהו ראהו רוקד ומפזז בשעת בוקר לפני התפילה, לשאלת התלמידים 'לשמחה זו מה היא עושה', ענה הצדיק כי אמר זה עתה בברכות השחר את הברכה 'שלא עשני גוי', ואיך לא ישמח וירקוד? סיפור דומה מסופר על ר' שמואל מונקס שלאחר ששריפה כלתה את כל ביתו לאפר, הוא עמד ברחובה של העיר ליד ביתו השרוף

ורקד בשמחה. לשאלת העוברים ושבים, שחשבו כי השתגע מחמת אסונו, ענה: "מודה אני לה' ושמח כי עובד אלוקים אחד אנוכי, שאם הייתי חלילה עובד לעץ ולאבן, הרי שאלוקי היה נשרף בלהבות..."

מאז ומעולם לא חיפשו החסידים סיבה מיוחדת לריקוד. לא רק בשעת שמחת תורה ושמניי עצרת יצאו בריקודים, כי אם גם בהזדמנויות רבות ומגוונות. לאורך כל מעגל השנה היהודי, חסידים מצאו להם סיבה לריקוד. בדורנו, דור הגאולה, נתוסף חידוש גדול יותר - יהודים ששים, רוקדים ושמחים בשמחת הגאולה. השמועה מספרת כי הרבי מלך המשיח שליט"א אמר פעם ליהודי ביחידות כי "אילו החסידים היו יודעים עד כמה שהמשיח קרוב, היו יוצאים בריקודים ברחובות..."

הדבר יובן על פי המשל (המוזכר בלקוטי שיחות ח"כ) מבן יניק וחכם שאביו סירב לקנות לו תפוח ביום השוק, התחכם הילד ובירך ברכת 'בורא פרי העץ', רק אז הוכרח האב לקנות לבנו את התפוח כדי שחלילה לא תהיה ברכתו ברכה לבטלה. והנמשל בנוגע אלינו: יהודים הרוצים לקבל את פני משיח צדקנו, ששים ורוקדים כבר כעת בשמחת הגאולה ו'מכריחים' כביכול את הקב"ה, אכן לשלוח להם את הגאולה ולתת 'סיבה מוצדקת' לשמחתם ולא לגרום ל'שמחה לבטלה'.

**מאז ומעולם לא חיפשו
החסידים סיבה מיוחדת
לריקוד. לא רק בשעת
שמחת תורה ושמניי עצרת
יצאו בריקודים, כי אם גם
בהזדמנויות רבות ומגוונות.**

ריקוד מביא שמחה או שמחה מביאה ריקוד?

כוחו של הריקוד רב הוא וכבר חקרו בענינו: האם השמחה מביאה את הריקוד, או שמא הריקוד מביא את השמחה. לאמיתו של דבר שני הצדדים אמת, השמחה מתבטאת ופורצת בריקוד ולאידך יתכן שאפילו ריקוד שמתחיל ב'קבלת עול', יגרוף את המשתתפים בו לשמחה אמיתית ושלילה. אמנם לכל השיטות ברור כי הריקוד מוסיף, מרבה ומלבה את השמחה ומקורו בהררי קודש. הבעל-שם-טוב הוריד גשמים בכח ריקוד, יהודים פשוטים ביטלו גזירה קשה על-ידי ריקוד תמים. הריקוד הינו חלק מעבודת ה' ופועל גדולות ונצורות.

יהי רצון שבקרוב ממש נזכה לרקוד את הריקוד הכי גדול והכי שמח, הריקוד בו נקבל את פני משיח צדקנו - כ"ק אדמו"ר שליט"א, בגאולה האמיתית והשלילה תיכף ומיד ממש.

כיצד מרקדין?

רגל ימין - עשה טוב, רגל שמאל - סור מרע

כמודגש גם בהשמחה באופן של ריקוד - שהשמחה (שכלב, לאחר י וע"י ההתבוננות במוח שבראש) חודרת עד לעקב שברגל (ע"ד ענינו של יעקב - המשכת היו"ד בעקב), ועד שע"ז מגבי' העקב את כל הגוף, גם את הראש.

ובפרטיות יותר - לא רק ריקוד באופן שמגבי' רגל א', אלא באופן שמגבי' ב' רגליו מן הארץ, היינו, שההגבהה היא הן ברגל ימין, שמורה על העבודה ד"עשה טוב", והן ברגל שמאל, שמורה על העבודה ד"סור מרע", או על ענין של הגבורה, תגבורת החיות.

[בסיום חלק זה דהשיחה - עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א ורקד על מקומו בשמחה רבה (המו"ל)]

(התוועדויות ה'תש"נ ח"ב ע' 137, ובהוספות שם ע' 142)

ריקוד ומחיאות כפים בשבת

ענין זה הוא גם סיוע להנהוג אצל חסידים, וכן ראו גם אצל רבותינו נשיאנו, שבשבת ויום-טוב רוקדים, מוחאים כפים וכו', אף שעל-פי המשנה דורש הדבר ביאור מיוחד על-פי נגלה - אעפ"כ עושים זאת בפשטות. ויש צורך לומר טעם פנימי:

מכיון שמתקרבים יותר ויותר לביאת המשיח . . . לכן נוהגים - כפסק הרמב"ם - בהסדר ד"דוד עבדי", "מפזז ומכרכר לפני ה'".

(לקוטי שיחות ח"א ע' 230)

על פי נגלה מותר למחוא כפים בשבת

להעיר, שהיו כאלו שרצו לערער על ההנהגה דטיפוח בידים כו' בשבת או יו"ט, אבל, כבר נתברר והוכח בראיות ע"פ נגלה דתורה שאין כל ממש בדבר, (ראה שו"ת מנחת אלעזר ח"א סכ"ט. לקו"ש ח"א ע' 230 ועוד), ובטל לגמרי כל הערעור כו'.

(התוועדויות ה'תשמ"ח ח"א ע' 187)

החילוק בין מחיאות כפים לריקוד

להעיר, שהחילוק בין זה שרוקד בעצמו בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו לבין זה שמוחא-כף בידיו בלבד, הוא לא סתם חילוק, אלא חילוק גדול ביותר: אע"פ שגם המחיאות-כפים

נוסף לכך שהזמן שנותר
הוא מדוד ומוגבל - שעות
ספורות בלבד, הרי בזה גופא
הזמן שמקדישים לניגון
וריקוד הוא מוגבל ביותר!
ואעפ"כ, גם בזמן הכי מוגבל
זה - ממשיכים ופועלים
שמחה הכי נעלית, למעלה
מכל מדידה והגבלה!

היא ענין (מעין ריקוד), הרי זה בדוגמת ענייית
אמן אחר ברכת חבירו, שלמרות כל העילויים
שבעניית אמן וכו', הרי רואים בפשטות,
שכשרוצים לנצל את מירב התועלת מהפרי,
באופן שהוא נעשה "דם ובשר כבשרו" בגשמיות,
הרי דבר פשוט הוא (ואין צורך בראיות והוכחות
לזה, וכל בני ביתו מודים בכך) זה לא נעשה
כאשר משהו אחר אוכל את הפרי והוא מסתפק
בעניית אמן על ברכת חבירו, אלא דוקא ע"י
שהוא עצמו אוכל את הפרי והוא עצמו מברך את
ברכת הפרי המתאימה.

(שיחות קודש ה'תשנ"ב, ח"א ע' 164)

שמחה שלמעלה מהגבלה - בזמן מוגבל

והמעשה הוא העיקר: יש להוסיף בענין השמחה - שמחה של תורה ושמחה של מצוה,
ושמחה בכלל - ביתר שאת וביתר עוז, ובפשטות - שמחה באופן ד"מפזז ומכרכר", ובזה
גופא "בכל עוז", באופן שלמעלה מכל מדידה והגבלה, עד לאופן של גאולה אפילו לגבי
השמחה ופריצת גדר ד"רחובות הנהר" דבינה. וכאמור, להמשיך זאת גם על הימים שלאח"ז.

אמנם, אע"פ שרוצים שהשמחה תהיה למעלה מכל מדידה והגבלה, הרי [נוסף לכך שלא
תמיד מצליחים לפעול אצל המתוועדים כל מה שרוצים...] ישנו דבר המגביל, לכאורה, את
ענין השמחה, שכן, צריכים להסתכל על ה"שעון" כדי לדעת מתי לברך "ברכה אחרונה",
מכיוון שצריכים להתפלל מנחה (ביחד עם קריאת התורה וכו') בזמנה!

ובכן, מכיון שהגבלה זו היא ע"פ תורה - הרי בהכרח לומר שישנה נתינת כח לפעול
ענין זה באופן ד"מועט המחזיק את המרובה" (שהרי "איני מבקש כו' אלא לפי כחן"), ע"ד
שמצינו שאפילו אות אחת בתורה כוללת את כל התורה כולה, כולל - מה שתלמיד ותיק
עתידי לחדש, היינו, למרות שמדובר אודות ענין הדורש ריבוי ארוך של זמן - יש לפעול זאת
במשך זמן מועט, באופן דמועט המחזיק את המרובה.

ובפשטות - שבזמן מוגבל תהי' השמחה באופן שלמעלה מכל מדידה והגבלה.

. . ועד"ז מובן גם בנוגע למשך זמן ההתוועדות גופא: הסדר הרגיל דהתוועדות הוא -
שלאחרי משך זמן של דיבור, מפסיקים בניגון של שמחה, ריקוד וכו', ולאחרי משך זמן של
ניגון וריקוד - ממשיכים בענין הדיבור, וכן הלאה, ומכיון שכן, הרי נוסף לכך שהזמן שנותר
עדיין ביו"ד כסלו הוא מדוד ומוגבל - שעות ספורות בלבד, הרי בזה גופא הזמן שמקדישים
לניגון וריקוד הוא מוגבל ביותר! ואעפ"כ, גם בזמן הכי מוגבל זה - ממשיכים ופועלים
שמחה הכי נעלית, למעלה מכל מדידה והגבלה!

(התוועדויות ה'תשמ"ו ח"א ע' 644)



הריקוד הוא עליה גדולה שאינה בהדרגה

החילוק בין ריקוד להליכה הוא, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בלקו"ת שאף שגם הליכה ענינה עלי' מדרגא לדרגא ומעולם לעולם, מכל מקום, עלי' זו היא בסדר והדרגה, אבל ריקוד מורה על אופן העבודה שמתנתק לגמרי ממדריגתו, ומדלג שלא בהדרגה כלל למעמד ומצב אחר. ועל זה נאמר "רקדו כאילים", שענין הריקוד שהוא עלי' גדולה שלא בהדרגה כלל, הוא כאילים שאין בהם דעת, ושרש בחי' זו הוא למעלה מהדעת. והיינו, שהנהגה בענין הריקוד באופן של שטות הוא ענין של עלי' שלא בערך, למעלה מטעם ודעת.

(ממאמר ד"ה "באתי לגני" תשט"ו - בלתי מוגה)

ריקוד - 'תוהו' דקדושה

בעולם התיקון גופא ישנו גם הענין דתוהו - תוהו דקדושה, וענינו בעבודת האדם - עבודה באופן של מקיף, היינו, תנועת ההתפעלות, הבאה לידי ביטוי בענין של ריקוד וכו' (כבשמחת-תורה, ובכלל - שמחה של תורה ושמחה של מצוה), משא"כ העבודה דעולם התיקון, שהיא עבודה פנימית דוקא.

(התוועדויות ה'תשד"מ ח"ד ע' 266)

פסק דין והוראה לדורות בענין הריקודים

כתב הרמב"ם ש"השמחה . . עבודה גדולה היא! זוהי אמנם עבודה קשה ("עבודה

גדולה" - גם מבחינת הקושי שבה, אבל ביחד עם זה, הרי זו עבודה נעלית ביותר. וכפי שממשיך ומסיים: "שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'", כלומר, כך היתה הנהגתו של דוד מלך ישראל, וביחד עם זה - מביא הרמב"ם ענין זה בתור הלכה ופס"ד (לא רק ליחידי סגולה, כי אם) לכאור"א מישראל, "לקטן ולגדול".

אמנם, עדיין יכול מישוהו לחשוב לעצמו: בידעו מעמדו ומצבו, גדלותו בתורה כו' - הרי סוכ"ס עושה "ליצנות" מעצמו כאשר מטפח בידיו ורוקד ברגליו?!... ומה יאמרו על כך העומדים מסביבו - הרי בוז יבוזו לו, הנה על זה אומרים לו: לכל לראש - היתה זו הנהגתו של דוד מלך ישראל, שנאמר "והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'!"

ועל דאגתו מפני ה"ליצנות" - כבר הי' לעולמים בזמנו של דוד המלך, כמסופר בתנ"ך אודות מיכל בת שאול, שבראותה את המלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' - "ותבו לו בלבה", והוסיפה ללעוג בפניו באמרה לו "מה נכבד היום מלך ישראל אשר הגלה היום לעיני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד הרקים"... ואעפ"כ, לא התפעל דוד המלך מדברי', והשיב לה: "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל

**היתכן לרקוד ולשמוח,
אפילו כשמדובר אודות
שמחה הכי גדולה - במקום
לעסוק בתורה, אשר
"תלמוד תורה כנגד כולם"?**

בעיני ועל האמהות אשר אמרת - עמם אכבדה!"

ובהקדמה: אודות מיכל בת שאול - איתא בגמרא: "מיכל בת כושי (בת שאול) היתה מנחת תפילין, ולא מיחו בה חכמים". ומזה מובן, שלא זו בלבד שהיתה אשה, כשרה בישראל, ובפרט בהיותה אשתו של דוד מלך ישראל, אלא עוד זאת, ש"היתה מנחת תפילין" - דבר הדורש כמה תנאים מיוחדים: לכל לראש - גוף נקי, ובפנימיות הענינים - שעבוד המוח והלב, וכן המשכת המוחין במדות, היינו, שלטון המוח על הלב.

. . ומזה מובן, שהלעג דמיכל בת שאול על הנהגתו של דוד המלך - יש לו מקום מצד שכל דקדושה (התגברות המוח), שכן, מצד שכל דקדושה יש מקום לקושיא על הנהגה זו: היתכן לרקוד ולשמוח, אפילו כשמדובר אודות שמחה הכי גדולה - במקום לעסוק בתורה, אשר "תלמוד תורה כנגד כולם"!!

אמנם כל זה - לפני המענה של דוד המלך; משא"כ לאחר ששנה דוד "ונקלותי עוד מזאת גו" - נעשה הדבר הוראה בתורה, ועד שהובא בתור פס"ד להלכה, שצריכה להיות ההנהגה ד"מפזז ומכרכר לפני ה'", ואז - רחמנא ליצולן להלעג או אפילו לשאול קושיא על הנהגה זו!

וכל פרטי הענינים הנ"ל נעשים חלק מ"תורה", לשון הוראה, והוראה נצחית, כשם שהתורה היא נצחית, הן כללות הסיפור אודות דברי' של מיכל בת שאול, והן הסיפור שהיתה מנחת תפילין, ועאכ"כ המענה של דוד המלך - כדי שאם ביום מן הימים תתעורר אצל מישוהו תמיהה ופליאה על ההנהגה ד"מפזז ומכרכר לפני ה'", הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לעומדים מסביבו, באמרו: היתכן שיהודים מכובדים, בעלי זקן שיבה, נעמדים לפתע

למחוא כפים, לרקוד ברגליהם ולפזז ולכרכר?!... - להוי ידוע לו שכבר תמהה על כך מיכל בת שאול, לא סתם אשה כשרה בישראל, אלא אשה כזו שהיתה מנחת תפילין! אמנם, תמיהתה היתה מפני שלא ידעה שצריכים להיות ההנהגה ד"מפזז ומכרכר לפני ה'", משא"כ לאחר שנקבעה הוראה זו בתורה, עד לפס"ד בהלכה הרי מובן וגם פשוט שאין מקום כלל לשאלה בדבר.

ויה"ר שדברים אלו יבואו לידי מעשה בפועל, שכן, "לא המדרש עיקר אלא המעשה". ובפשטות: אלו שישנים - יתעוררו משנתם, ואלו שנמצאים עדיין במצב של קרירות עד למצד של קיפאון... - יפשירו מהקפאון, ולא עוד, אלא שתכנס בהם רוח חיים, רוח של שמחה, עד שישמחו וירקדו בפועל ממש, וכאמור, באופן ד"מפזז ומכרכר לפני ה'". והמעשה הוא העיקר - בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ככל הפרטים האמורים לעיל, ומתוך שמחה וטוב לבב.

[כל הקהל ניגנו בשמחה רבה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עודד בידיו הק' להגברת השירה והשמחה, משך זמן רב].

(התועדויות ה'תשמ"ה ח"ד ע' 2189)

סוגי ריקודים

ריקוד ללא הבגד העליון

בבית חסידי - אין מתפעלים מהעובדה שאומרים "לחיים" גם באמצע השבוע ("אין אַ פשוט'ן מיטוואָך")... ובפרט בסעודת "מלוה מלכה", ומכל שכן - בפורים.

בעיר שבה כיהן אאמו"ר ז"ל ברבנות, היו לו מנגדים רבים, כיון שהי' נוהג לחזור חסידות, והנהיג בעיר חומרות והידורים שונים.

פעם אחת הלשין אחד המנגדים בפני מושל המחוז, על כן שהתאספו כמה יהודים ובחרו להם רב - אדם שמשתכר וקורע בגדים מעל אנשים!...

מפקד המשטרה התפלא מאד על כך שרוב יהודי העיר בחרו רב שכזה, ושלה אחד מפקידיו לבית אאמו"ר, כדי לבדוק מה מתרחש שם. כשהגיע הפקיד לבית אאמו"ר - ראהו יושב ולומד תורה, בלי שום "משקה" על השולחן, והכל בסדר... הפקיד התפלא עוד יותר לפשר הענין ("וואס פאַר אַ מעשה דאָס איז") וסיפר לאאמו"ר על ה"מסירה", ואאמו"ר ענה שאינו יודע כלל במה מדובר ("ער ווייס ניט פון קיינע מעשיות").

לבסוף התברר, שאכן הי' לסיפור זה יסוד. ומעשה שהי' כך הי': בי"ט כסלו התקיימה התועדות, והנוכחים

בבית חסידי - אין מתפעלים מהעובדה שאומרים "לחיים" גם באמצע השבוע ("אין אַ פשוט'ן מיטוואָך")...

התוועדו היטב. אאמו"ר חזר הרבה חסידות, הכל היו במצב רוח מרומם, וההתוועדות נמשכה עד לשעות הלילה המאוחרות. פעם ה' סדר בהתוועדויות של חסידים, שלפנות בוקר היו פושטים את הבגדים העליונים ("די זופיצעס"), ויוצאים בריקוד ללא הבגד העליון. וכך נהגו גם באותו י"ט כסלו. כנראה שאחד המשתתפים לא רצה לפשוט את בגדו העליון מיד, ואאמו"ר - שלא הי' אז מוטרד מ"דאגות הפרנסה", זמן לא רב קודם לכן הגיע מליובאוויטש, והי' במצב-רוח מרומם... - "סייע" לו להפשיט את ה"סירטוק", כך שהשרוול נשאר בידיו של אאמו"ר, וה"סירטוק" אצל אותו אדם...

(תרגום חופשי משיחת ש"פ צו, שושן פורים תשי"ד - בלתי מוגה)

ריקוד במחול - בחינת אורות בכלים

אמר כ"ק אדמו"ר [הרש"ב] "הריקוד במחול - בעיגול הנהוג אצל החסידים - נתחדש בימי הבעש"ט. מחול הוא 'מקיף', הגילוי הראשון מן ההכרח שיהיה מקיף, הוא אינו נקלט בכלים בכלל ובפנימיות בפרט. הסבא, רבנו הגדול, במסירות נפשו על חסידות ועל חסידים, הכניס את המקיף בפנימיות ועשה כלים לפנימיות. כעת כשחסידים רוקדים במחול הרי זה אורות בכלים ואור מקיף שורה עליהם, והמקיף פועל בפנימי". הרבי חזר לביתו, והקהל יצא ל'חצר' ורקדו בעשרות מעגלים.

(לקוטי דיבורים ח"א ע' 48)

הליכה על הידים - הראש למטה והרגליים למעלה

הרבי בעל השמחה, התארח בעת גלותו אצל השוחט של "קאסטראמא". במקום היה ילד קטן, לא ידוע בדיוק בן כמה היה, אבל בכל אופן בעל הבנה גדול הוא לא היה אז, אם בן שמונה שנים אם בן תשע אם בן עשר. ישנו סיפור איך שהוא 'לקח' זאת [את בשורת השחרור]. הוא ראה שיש איזה מהומה גדולה ורעש גדול ו'העולם' בהתפעלות גדולה. הוא היה צריך להראות את ההתפעלות שלו, ולפיכך טיפס על הגדר והלך עליו עם הראש למטה והרגליים למעלה סביב סביב כמה פעמים.

אם היה פה מישהו שיכול גם לעשות...

ליסון היה עושה זאת, ומסתמא הוא עושה זאת עכשיו בכפר חב"ד. שיהיה לו לתועלת ושיהיה בריא ושימשיך את הענין של הראש למטה ורגליים למעלה. בשעת שמחה גדולה זה מובן.

(תרגום חופשי משיחת י"ב תמוז תשכ"ה - בלתי מוגה)

זיעה של תענוג

כשחזר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק למקומו מהריקוד וזיעה נגלה ממנו, אמר לחסידים: טבלתי בתענוג של זכותם של ישראל שלמעלה מזיעה של מצוה.

(ספר השיחות תש"ה ע' מ)

חסידיים בריקוד

יקותיאל ליעפלער רקד עם כל מי שנפגש

מאז החל החסיד ר' יקותיאל "לחיות" . "חיות" זו היתה באופן של גילוי אור, היה מבזיק אצלו גילוי אור אלקי ממש.

ובבוא גילוי האור, היה הופך לאיש אחר, והיה אומר בניגון: "במחול יש לצאת, במחול יש לצאת", ומי שהיה נתקל בו באותה שעה היה חייב לרקוד אתו (ואם לאו היה עלול לכבדו במקל). פעם אחת בהיותו בבוריסוב הלך ברחוב ופתאום נתעורר בניגונו "במחול יש לצאת" ורקד עם הדוור.

(ליקוטי דיבורים ח"א ע' 40)

רבי הלל חי את חיי בניגון ובריקוד

. . זיעה של מצוה, ועל דרך הריקוד בשמחת תורה, אין הכוונה לשמחת יום־טוב עצמה כמבואר בשולחן־ערוך, כי אם הריקוד בשמחת יום־טוב.

וכמו שאמר רבי אייזל מהומיל: "אני חייתי את חיי בהשגה, רבי הלל [מפאריטש] חי את חיי בניגון, בריקוד". כידוע שרבי הלל חיבר ניגונים, ושרו אותם לפני אמירת מאמר חסידות, שלש - חמש פעמים כל ניגון, ולעת זקנותו שהיה חלש ולא היה בכוחו לרקוד אמר רבי הלל לנכדו: "פיניע, רקוד אתה עבורי".

(סה"ש תש"ה ע' 93)

אפילו לרוטשילד אין רוממות כזו

בשעה שחזרו גדולי החסידים על מאמרי החסידות העמוקים, לא השיגו פשוטי העם מאומה. אך לעומת זה, בשעה שחזרו על המאמר "בשעה שהקדימו" צהבו גם פניהם של העגלונים הפשוטים משמחה.

משנסתיימה החזרה קמו כל החסידים הפשוטים ויצאו בריקוד נלהב כשעל שפתותיהם נישא הניגון - "ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו". מרגע לרגע גברה השמחה, קצב הריקוד נעשה מהיר יותר וקולם נשמע בגאון ובעוז.

הריקוד מלא החיים, ההתלהבות והשמחה של פשוטי העם אלו, העונג והשביעות רצון שזרחה בפניהם השזופים והצהובים, פעלו רושם על גדולי החסידים שהביטו נכחם מן הצד.

"מה אתה אומר על ה'ונתן לנו תורת אמת' של נחום העגלון? - פנה ר' יצחק מהומיל



לרבי הלל מפאריטש - דודי הגאון רבי זמל סטוצקר לא אמר מעולם 'ונתן לנו תורת אמת' עם חדווה כזו!..."

"מה דעתכם - השיב רבי הלל - על הרוממות של ה'יחיי עולם נטע בתוכנו' של ר' שלומק'ה הרצען ושלום הסנדלר? אפילו לרוטשילד אין רוממות כזו מחיי העולם העשירים שלו!..."

החזיר לו ר' יצחק אייזיק ואמר: "ריקוד זה עם ה'ונתן לנו תורת אמת ויחיי עולם נטע בתוכנו' ביא את פשוטי העם אלו אל המקומות היפים והטובים ביותר. כשיבוא משיח ויחיו המתים יעמדו האבות הקדושים, השבטים, משה ואהרן, הנביאים, התנאים והאמוראים יחד עם גאוני וצדיקי כל הדורות, וכולם ישתעשעו דוקא עם פשוטי עם אלו, שאותיות התורה הם אצלם "תורת אמת", בלי שידעו אף את פירוש תיבותיהם, וריקוד חסידי לאחר דבר תורה חדורה עם יראת שמים הוא אצלם "יחיי עולם"."

(על-פי אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ ע"ו ח' ע' חצר)

חידוש בדוברומיסל - ריקודים בהקפות בשמחת תורה...

ר' יצחק שאול מהרקי מספר ומשווה בין שמחתם של האנשים הפשוטים בשמחת תורה לעצבותם ורצינותם של ה'למדנים':

"כאן בדוברומיסל" - השווה ר' יצחק שאול - "אף לא יודעים לשמוח בשמחת תורה. על

פני כל שוכנת תמיד עננה של דאגה. כאשר היה עלי לראשונה לשהות כאן בחג הסוכות לא מצאתי לי מקום. אנשים הטילו עלי מרה שחורה, רחמנא ליצלן".

ספק בלעג, ספק ברצינות החל לספר, כיצד לא יכל לסבול את המתיחות ואת הרצינות המופרזת של האנשים עד שהחל לשיר ולרקוד להכניס אנשים בכוח אל מסגרת השמחה. הדבר עורר שקלא וטריא אצל הלמדנים, כולל הדיין, אם מותר לתמיד חכם "להפריז" כליכך בשמחה, ואם אין הדבר מהווה חילול כבוד התורה. מאידך, לגבי בעלי המלאכה הפשוטים נפסק על דעת הכל כי השמחה מותרת להם.

להקפות הנהיג ר' יצחק שאול בדוברומיסל "חידוש" שלא ידעו עליו שם קודם לכן: הוא ארגן, פשוט, שירה וריקודים, נוסף לסיבוב מסביב לבימה. הדבר עורר דיון מחודש בין הדיין והרב, ובמיוחד כשהתברר שמדובר אף בליווי של מחיאות כפיים. לאחר שיקול ממושך פסק הרב: שירה - מותרת, אך מחיאת כפיים צריכה להיות לא באופן הרגיל כי אם בשינוי.

פתח, איפוא, ר' יצחק שאול בניגון. תחלה לא סייע לו איש, אך להקפה השניה והשלישית החלו אנשים להצטרף, ובהמשך השתתפו בשירה עשרות מתפללים, הציבור החל להתלהב, שהרי שירה מביאה התעוררות והיטהרות. איש תפס ביד רעהו והתפתח מעגל רוקדים. כאן התערב הרב ובקול אימים הזהיר את הציבור שיחדלו מכך, כיוון שהדבר עלול להביא לחילול כבוד התורה. ברם, הדיין הרגיעו כיוון שקבע באזניו שבריקוד נוטלים חלק רק עמי-הארץ, כך שאין קיים החשש האמור.

מה דעתכם על הרוממות של ה"וחיי עולם נטע בתוכנו" של ר' שלומקה הרצען ושולם הסנדלר? אפילו לרוטשילד אין רוממות כזו מחיי העולם העשירים שלו!

ר' יצחק שאול סיפר כל זאת בכאב לב. "וזה עדיין לא הכל" - המשיך "אותו יום שמחת תורה גיליתי תופעה שהדהימה אותי לגמרי".

ר' יצחק שאול ספר כי בשעה שהאנשים הפשוטים נסחפו בלהט הריקודים והשירה לכבודה של תורה, ניצבו הלמדנים מן הצד וניענעו ראשיהם ברצינות ובמבט של תמיהה כאילו אינם מאמינים למראה עיניהם, על שבבית הכנסת שלהם הונהג סוג חדש של הקפות. מאידך, האנשים הפשוטים נראו כמי שהוכנסה בהם נשמה חדשה.

ר' חיים שמעון, שעוד מלפני כן ראה בר' יצחק שאול אדם כלבבו, רחש עתה רגש חיבה תיריה כלפיו. הוא עצמו היה בעל חוש נגינה, בביתו אף היה לו כנור שניגן בו תכופות. שיריו הלבביים של ר' יצחק שאול, בקולו הערב, חימומו והלהיבוהו, יחד עם הריקודים שאליהם סחף את הציבור. את העובדה שהלמדנים עומדים מן הצד פירש, כדרכו, לתחושת הגאווה והעליונות שלהם, ולרצונם לשמור על המחיצה בינם לבין ההמון. דבר זה הרגיעו.

הוא ניגש אל ר' יצחק שאול ולחש באזניו: "מיד תראה איך אצליף בהם". ר' יצחק שאול לא הבין את כוונתו. אך ר' חיים שמעון מיהר לבצע את תכניתו. היה זה בעת ההקפה

**בשעת הריקוד מלא
החיים, ההתלהבות
והשמחה של פשוטי העם
אלו, העונג והשביעות
רצון שזרחה בפניהם
השזופים והצהובים, פעלו
רושם על גדולי החסידים
שהביטו נכחם מן הצד**

השביעית. הוא ניגש אל הגבאי, וביקשו להזמין הפעם, בלי לנקוב בשם, את כל הלמדנים הגדולים, ובמיוחד את הענווים שבהם. הלז לא חש כנראה בעוקץ שבדבר, ואחרי היסוסים, ואולי משום שהחליט כי בשמחת תורה מותר להרשות תעלול כזה, הכריז את ההכרזה המוצעת.

למרבת הפלא לא הפתיעה ההכרזה המשונה אף אחד מן הלמדנים הגדולים שישבו בכותל המזרח. הרב התרומם ראשון ממקום מושבו, לאחר מכן הדיין, אחריו ר' שמעון סג"י נהור, והרביעי - ר' נחום הפרוש.

"אכן, ענווים כהלכה" - אמר ר' חיים שמעון - "שאינם מבחינים אף בלעג שבדבר". בתמימות מעושה ניגש אל ר' נחום הפרוש ואמר לו כי עתה נוכח לדעת כי ר' נחום עומד במקום הרביעי בדרגת הענווה, שכן הוא יצא הרביעי אל ההקפות. "לא מיניה ולא מקצתיה" - השיב ר' נחום - "לאמתו של דבר, אילו היו נוקבים בשמות, ודאי היו קוראים לי ראשון, בהתאם לדרגת הענווה שלי, שאינני מכיר כאן דומה לי בכך".

אף ר' שמעון סג"י נהור השיב תשובה דומה לר' חיים שמעון. הוא הסביר בגילוי לב כי, אכן, הוא היה הראשון שעמד לצאת להקפות, אך משהו אחר, שאינו ענוותן כמוהו, הקדימו, דבר המהווה חוצפה גדולה...

(ספר הזכרונות חלק א' ע' 298)

רבי חיים ורבי מרדכי בריקוד נלהב

פניו של רבי מרדכי אדמו והתלהטו, ואחר עמד מלוא קומתו ואמר:

אלא הם דברי הקודש אשר הרבי הקדוש, הבעש"ט, מסר לי ואני מוסר אותם אות באות כפי שקיבלתי אותם מפי הרבי. וכן היו דבריו: "לרבי חיים תאמר - כאשר יבוא אלי, אתן לו סדר בלימוד הזהר והמדרש, ותהיה לו פתיחת הלב!"

שלוש פעמים חזר רבי מרדכי על הדברים, בזה אחר זה, ואמרם כפי ששמע זאת מהרבי. בשמעו את דברי השליחות, ראה בהם רבי חיים רוח הקודש ממש. אור של שמחה אפפהו, וכולו קרן משמחה.

בראות רבי מרדכי את שמחתו הגדולה, תפס בידיו של רבי חיים ויצא איתו בריקוד נלהב. הוא הרהר במחשבתו, כי בודאי יודע הוא הרבי שכבר מסר זה עתה את השליחות, והרבי גם רואה את שמחתו הגדולה של רבי חיים. הוא החל לשיר ניגון־געגועים, שמח ורקד בהתלהבות שעה ארוכה.

ציור של חסידים רוקדים

ביום ד' ו' כסלו תשל"ט, הלך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, בלוויית חברי המזכירות, לבנין 748 הסמוך ל-770, שם נערכה תערוכת ציורים מיוחדת של הצייר ר' ברוך נחשון מקרית-ארבע.



כ"ק אדמו"ר שליט"א עיין בכל הציורים ור' ברוך נחשון הסביר את תוכנם, לקראת סיום, לאחר שעבר כ"ק אד"ש על כל הציורים בתערוכה והעיר הערות שונות, שאל: זה כל מה שיש? אין ציור של חסיד רוקד?

ר' ברוך נחשון: יש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איפה?

הנ"ל הראה ציור בו נראה אחד מלובש בכתר ורוקד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זה נראה כמו שהולך בכתר! להכתיר את המלך או מלאך או את עצמו, אבל אין שום ריקוד.

ר' ברוך נחשון: ריקודי שמחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל זה נראה שהוא הולך בדרכו והולך עם הכתר למישהו הנמצא שם. ופנה אל ר' ברוך נחשון ואמר לו שיעשה ציור היאך שחסידים רוקדים.

(שיחור"ק (הוצאה חדשה) ח"נ ע' 432)

בתוך כך התאסף קהל רב בבית המדרש, ובבתי העיירה נשמע הקול כי משהו קורה בבית המדרש. הקהל שהיה בבית המדרש, כאשר שמעו את ניגונו של המגיד, החלו לרוץ אל החדר השני בו חדרו של המגיד. היה זה חדר גדול צר וארוך. הקהל שנדחף לראות את הקורות בחדרו של רבי מרדכי, שבר את מחיצת העץ שמפרידה בין החדר השני לחדרו של המגיד וכולם הסתכלו בריקודם הנלהב. ובפניהם המשולהבות - בעוד שהם עצמם, רבי חיים ורבי מרדכי, לא הרגישו כלל מכל המתרחש סביבם.

בתוך כך הגיע ר' שלום איזנסקר, אשר הלך להביא את ההבדלה מביתו, והביא את ה"פאלין" אשר רבי מרדכי איווה להבדיל עליו. השנים הפסיקו את ריקודם, נכנסו לבית המדרש להבדיל ואחר סעדו כל הנאספים את ליבם לאחר יום הצום הארוך (יום כיפור).

עת צפה והסתכל הקהל בריקודם, רבים מהם לא יכלו להאמין למראה עיניהם. הם הכירו את רבי חיים זה שנים כשהוא סגור ומכונס לעצמו, לא דיבר עם איש פרט בלימוד ומעולם לא נראה חיוך על פניו. גם בשמחת תורה, עת שש ושמח עם ישראל בשמחה של תורה,

**גם בשמחת תורה, עת שש
ושמח עם ישראל בשמחה
של תורה, רבי חיים היה
נשאר על עמדו; פניו
מוסתרים פן יסתכל חלילה
מחוץ לארבע אמותיו, ועטוף
במפה יחד עם ספר התורה**

לובש היה רבי חיים על ראשו מעיל של ספר תורה, עטפו אותו במפה יחד עם ספר התורה, ונתנו לו להקפות. רבי חיים היה נשאר על עמדו כשהוא לבוש במעיל של ספר התורה על ראשו; פניו מוסתרים פן יסתכל חלילה מחוץ לארבע אמותיו, ועטוף במפה יחד עם ספר התורה - לקיים מה שנאמר בגמרא (בבא קמא יז. סוטה יג:): 'קיים זה מה שכתוב בזה'. כך היה מתנענע שלש-ארבע פעמים על מקומו, ויצא בזה ידי חובת הריקוד לכבוד התורה ולכבוד הרגל. לאחר מכן היו הגבאים מתירים את המפה ומכניסים את ספר התורה להיכל. את רבי חיים הובילו חזרה לחדר השני, שם הסירו מעליו את המעיל מעל ראשו, וחוזר ומתיישב דומם על מקומו הקבוע בחשיכה.

כל זה, וכנהנה רבות, היה רבי חיים - הרהרו כולם בקול - ואילו עתה הפך לדבר, מסתכל בעיניים פתוחות על האנשים וגם רוקד בהתלהבות!

אותה עת נזכר רבי מרדכי בהיותו אצל רבו אשתקד בשעה כזו, והתחיל לנגן אחד הניגונים שהיו מנגנים ליד שולחן הקדוש של רבו, אשר היו קוראים אותו בשם "ניגון חפש ומצא". ניגון זה מורכב היה משלשה חלקים, וכל אחד מהם הכיל שלש "כבות", או תנועות. רבי מרדכי שר את הניגון שלש פעמים, ובפעם הרביעית הצטרפו אליו האברכים והבחורים. אחר תפס רבי מרדכי את רבי חיים, ושניהם יצאו בריקוד סוער בגרפם אתם את קהל הנוכחים. שעה ארוכה רקדו, עד אשר גם הצעירים שבהם התעייפו והתיישבו על הספסל, כולם רטובים מזיעה ותשושים לגמרי. לא כן רבי מרדכי ורבי חיים הממשיכים בריקודם: פניהם להבים ועיניהם עצומות. רבי חיים החל לאבד את שיווי משקלו, והנוכחים הושיבוהו על הספסל לנוח - בעוד שרבי מרדכי ממשיך לבדו בריקוד.

שעה ארוכה נמשכו הריקודים עד לשעות המאוחרות של הלילה. השעה היתר, כבר שתיים אחר חצות הלילה. שעה

**מה עושים בפהוציק?
- רוקדים!**

'שלום עליכם אַ איד' [=שלום עליכם יהודי],

- 'עליכם שלום, עליכם שלום'.

'פון וואָנט קומט אַ איד' [=מהיכן מגיע יהודי]?

- 'פון פהוציק' [מפהוציק],

'וואָס טוט מען אין פהוציק' [=מה עושים בפהוציק]?

מזאָגט לחיים, און מ'איז פריילעך ומ'גייט אַ קאראהד!

[=אומרים לחיים, ושמחים ויוצאים בריקוד]!

(זמר חסידים)

ארוכה לפני כן כבר התאספו עורכי תיקון חצות, אך בראותם את המגיד בנגינתו וריקודו, לא העיזו להתחיל באמירת תיקון חצות עד שיפסיק מריקודו - אם כי לא הבינו כלל לשמחה מה זו עושה.

. . אירועי ליל אמש בבית המדרש הגדול, הכניסו את העיר למרקחה. שיחת היום בכל מקום, בשווקים וברחובות, בבתים ובחנויות, היתה אודות האירועים בליל מוצאי יום הכיפורים. סיפורים מוזרים נשמעו מפה לאוזן: האחד מספר כי עקב תפילתו המאומצת של המגיד, נתגלה אליהו הנביא בלילה. רבי חיים הפרוש, אשר ראה ברוחו הקדוש כי אליהו הנביא הולך אל המגיד, הלך גם הוא לשם: ושלשתם, אליהו הנביא, רבי מרדכי ורבי חיים, רקדו יחד עד אשר נפל כותל חדרו של המגיד - - -

השני מספר, כי ביום הקדוש ביקר המגיד בבית העלמין שבעולם האמת, שם ראה תנאים ואמוראים אסורים בסד, ומלאכי חבלה קוברים דפי גמרא מתים. המגיד הרבה להתפלל ולבכות, עד אשר ריחם השי"ת ושחרר את הצדיקים ממאסרם, ובגלל שמחת שחרורם יצאו רבי מרדכי ורבי חיים בריקוד סוער.

(המכתב הארוך" - תרגום חופשי מאג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ח"ג)

לרקוד עם התורה כל השנה

**רבי חיים הפרוש, אשר ראה
ברוחו הקדוש כי אליהו
הנביא הולך אל המגיד, הלך
גם הוא לשם: ושלשתם,
אליהו הנביא, רבי מרדכי
ורבי חיים, רקדו יחד**

כשהרה"ח ר' ניסן נמנוב ע"ה נתמנה למשגיח נכנם ליחידות לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ואמר לו הרבי ש"ש איך שבכל השנה לומדים את התורה ויש איך שבשמחת תורה רוקדים עם התורה, וכשעובדים ב'תומכי תמימים' רוקדים עם התורה כל השנה'.

(מתוך 'תשורה' למשפחות גולדברג-פרקש)

עבודת ה' בריקוד

הבעש"ט שלח פעם את תלמידיו ללמוד אהבת ה' מהי. ויסעו התלמידים ויבואו אל ככר רחבת ידים, ורועה צאן רועה בהמות, עומד וטוען: 'רבונו של עולם במה אעבוד אותך? ארקוד לפניך!' והתחיל לרקוד שעה ארוכה...

(רשימות דברים - לר' יהודה ע"ה חסריק - ע' ו)

ולולביהם בידיהם

המבצע שהרבי
כינה בשם
"בקשה פרטית!"

מי לראשונה העביר את המסר מהרבי על המבצע? מדוע עצם הנענוע גורם לנשמתו של יהודי להתעורר? מדוע התפלא הרבי על השאלה 'מנין ישיגו ד' מינים מיוחדים עבור המבצע?' מה השיב הרבי לאלה שהקשו קושיות בהלכה על המבצע? • במלאות 60 שנה הננו מגישים סקירה היסטורית מרתקת על מבצע ד' מינים - אחד המבצעים הראשונים של הרבי מלך המשיח שליט"א שהחל בשנת תשי"ד, והיווה את פריצת הדרך ליציאה ל'מבצעים' בכלל במשך כל ימות השנה.

60 שנה

תשי"ד - תשע"ד



מבצע ד' מינים הוא מהמבצעים הראשונים שיסד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לאחר שעלה על כס הנשיאות, כשהכיוון הוא יציאה אל הרחוב, 'חוצה', ולזכות יהודים במצוות מעשיות. המבצע תפס תאוצה, וכעבור שנים אחדות בלבד, הזדכו רבבות יהודים בברכה על ארבעת המינים על ידי חסידי חב"ד ששטפו את רחובותיה של ארץ ישראל וניו-יורק ובעולם. לפנינו סקירה תמציתית של ראשית הפעילות לצד נשמות שהתעוררו לשוב לאביהם שבשמים.

לא רבים יודעים כי מבצע ארבע מינים הוא אחד המבצעים הראשונים שהרבי שליט"א ייסד ובאמצעותו חולל מהפכה רבתי בעולם כולו. אתרוג, לולב, הדס וערבה - ארבעה צמחים ירוקים מאוגדים שחוללו זעזוע בלבם של אלפים בקרב עם ישראל ודחפו אותם לחיים של תורה ומצוות.

הכוונה הראשונית הבסיסית הייתה לזכות את המוני בית ישראל בקיום מצוות חגי הסוכות, אולם הרבי מלך המשיח שליט"א, נאמן לשיטתו שמצווה גוררת מצווה, ומצווה זו הביאה בעקבותיה עוד מצוות רבות, עד להפיכת אורח חיים מקצה לקצה.

פעולתה של קריאה

מרתק לקרוא תיאור מדויק על כך, ברשימה שכתב החסיד הרב שמואל שאולזון, לשעבר חבר מועצת ירושלים, ברשימה שפרסם בעיתון "המודיע" כבר בשנת תשט"ו, על השלכותיו של מבצע לולב:

"חג שמח יהודי!"

פנייה אדיבה זו שהובעה מפי נער צעיר לימים בתלבושת חסידית-חגיגית העמידה לפניו יהודי גברתן בעל קומה ורחב כתפיים עם בלורית מסולסלת לאורך ורוחב כל ראשו הגלוי.

**ובלי כל בושה "מפני
המלעיגים" הוא מוציא,
במרכזו של רחוב סואן,
מטפחת ומכסה את ראשו,
נוטל מידי הבחור את ד'
המינים וכן סידור וכשדמעות
ניגרות מעיניו הוא מברך**

הצעיר החיור והחינני ממשיך ואומר בעוז ואומץ: שמע נא רבי יהודי, יהודי אתה, נשמה ישראלית מחיה ומהווה אותך, היום חג הסוכות, מצוות היום היא "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, כפת תמרims וענף עץ עבות וערבי נחל", האם כבר קיימת מצות היום הלזו?

- היהודי שותק, אין מענה בפיו והוא מהסס בתשובתו, הוא לא קיים את המצווה, אבל, כאילו מתבייש לגלות את הדבר בפני הבחור הצעיר שהעז בעזות דקדושה להעמידו בפני

נסיון של מצווה ובפה פעור הוא עומד כבר לשמוע מה עוד אליו בפי הבחור הממשיך ואומר:

ובכן, אם עוד לא קיימת, מאיזו סיבה שלא תהיה - הרי לך הכל מן המוכן, הא לך אתרוג והא לך לולב עם הדסים וערבות, בתור "מתנה על מנת להחזיר", כדי לזכות אחר כך במצווה זו עוד יהודי כמוך, וברך.

ועכשיו היהודי כבר לא מהסס, הוא שמע דברים ברורים, ומה שהוא לא שמע - שמעה נשמתו הישראלית, ובלי כל בושה "מפני המלעיגים" הוא מוציא, במרכזו של רחוב סואן, מטפחת ומכסה את ראשו, נוטל מידי הבחור את ארבעת המינים וכן סידור תפילה

וכשדמעות ניגרות מעיניו הוא מבכר: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת לולב" וכן "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

בתודה רבה הוא מחזיר את הכל לידי הנער והוא ממשיך בדרכו מבלי שאף אחד ידע את אשר נתעורר בלבו אותה שעה, התעוררות אשר ביכולתה לחולל מהפכה רוחנית עצומה בכל חיי האיש הזה, והנער נשאר עומד על משמרתו, משמרת הקודש, וחוזר על פרקו זה בתמימות כלפי כל איש העובר על פניו בלי כל הבדל, אין בודקין למצוות, וגם פורקי עול מתי מספר המתחצפים בתשובותיהם ועוד נוזפים בו - אינם מחלישים אותו בתפקידו הקדוש.

לרדת אל המוני העם ולעוררם לתשובה, להקים מעפר דלי תורה ולהרים מאשפה אביוני מצווה, "לעשות נפשות" לתורה ולמצוות

עובדה זו אינה לקוחה מימות הבעל שם טוב כשהחסידות החלה עם התגלותה לרדת אל המוני העם ולעוררם לתשובה, להקים מעפר דלי תורה ולהרים מאשפה אביוני מצווה, "לעשות נפשות" לתורה ולמצוות, עובדה זו היא רק המשך לאותה שיטה ודרך בעבודת השם. העבודה מאפיינת את המשכה של דרך החסידות מימים ימימה והיא לקוחה מהווי ימינו-אנו. הדבר היה ביום הראשון של חג הסוכות השתא, שנת תשט"ו ב"כר ציון" שבירושלים עיר הקודש.

צעדים ראשונים

התחלת מבצע לולב הייתה כבר בשנת תשי"ד, שלוש שנים בלבד לאחר קבלת הנשיאות באופן רשמי. על כך ניתן ללמוד מתוך יומן שנרשם על ידי אחד התמימים באותה תקופה:

"בימים שלפני ראש-השנה (תשי"ד) קרא לנו הרב חודקוב ואמר: בימי חג הסוכות הבעל"ט תצאו לרחובות עם לולב ואתרוג לזכות יהודים בברכה עליהם. כן מהראוי שתקראו לילדים שייכנסו לסוכה שם ויברכו על לולב. הסיבה - המשיך הרב חודקוב - שהדברים נמסרים לכם עתה, היא, כדי שיהיה סיפק וזמן בידכם למסור את הדברים לאלו שנוסעים לבתיהם מחוץ לעיר [לחגים]."

ואכן, כבר באותה שנה יצאו אנ"ש והתמימים למבצע ד' מינים, כפי שנכתב ביומן: "בחג הסוכות, ביום ראשון וביום שני, בירכו כל אנ"ש והתמימים על האתרוג של כ"ק אדמו"ר שליט"א. לאחר התפילה הכריזו שכל התלמידים אחר סעודת יום טוב יצאו לרחוב עם אתרוגים ולולבים, לברך עם יהודים שלא בירכו".

את התייחסותו הישירה של הרבי למבצע, אפשר למצוא באגרת שכתב בתחילת חודש מר-חשוון תשט"ז, לאחד הפעילים (אג"ק ח"ב ע' נד):

לפלא שאינו מזכיר על דבר 'פעולת ד' מינים', כוונתי למה שנהגו כאן, וכמדומה גם על-ידי צעירי אגו"ח באה"ת ת"ו אשתקד - להזמין העוברים ברחוב וכיו"ב לברך על הד' מינים,



ולוביהם בידיהם. מימין הרה"ר' שמואל דוד רייטשיק ע"ה משוחח עם הרה"ח ר' אברהם דרייזין (מאיו"ר) ע"ה במהלך חודש תשרי בליובאוויטש

**לפלא שאינו מזכיר על
דבר 'פעולת ד' מינים',
כוונתי למה שנהגו כאן -
להזמין העוברים ברחוב
וכיו"ב לברך על הד' מינים**

ובשנה זו הוסיפו כאן בעיקר ביקור בבתי הבראה
וכיו"ב והיה בהצלחה רבה, ואולי ימלא בהזדמנות
הבאה.

באותה שנה יצאו בימי חול המועד סוכות תלמידי
הישיבה בלוד למקומות שונים כשארבעת המינים
בידיהם, ועוררו יהודים רבים לברך על הלולב. "מסע
ברכת לולב עשה רושם עז ועורר הרים חיוביים
רבים", נכתב בעקבות זאת בביטאון חב"ד שיצא לאור באותה תקופה.

מנהג של קבע

שנה לאחר מכן, בתיאור "מבית רבינו", קובע הרה"ח ר' אוריאל צימר כי "כבר הפך
הדבר למנהג בליובאוויטש, כי בימי החג סבבו בחורים ואברכים ברחובות העיר [ניו-יורק]
ובקשו מהיהודים העוברים ושבים לברך על נטילת לולב...".

במאמרו שפרסם בהמודיע, מוסיף הרב שאולזון ומתאר בציוריות רבה את מבצע ארבע
המינים שהתקיים ברחובות ירושלים באותה שנה, תשט"ו:

תלמידי "תורת אמת" התחלקו במצווה זו לזוגות ומשמרות. כשלושים זוגות התחלקו
בשתי משמרות. משמרת אחת יצאה מיד אחרי התפילה והמשמרת השניה הופיעה

זיכוי עצמי

אל מבצע ארבעת המינים, היו הפעילים יוצאים כשלולביהם ואתרוגיהם בידיהם. כלומר, היו משתמשים בד' מינים המהודרים שבחרו לעצמם, ועמם מזכים יהודים נוספים. בחודש מרחשון תשי"ח כותב הרבי להנהלת צעירי אגודת חב"ד:

"ולפלא מה שכותבים שדנו איפה להשיג הד' מינים הנצרכים למבצע זה, שהרי בטח כל אלו שהתעסקו בזה, יש להם הד' מינים או לאביהם וקרוביהם, וכבר ידועה הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר שנתן לכו"כ [=לכמה וכמה] לברך באתרוג שלו, ומסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו, והרי על-ידי המשמוש נוגעים בהעניין דהדר, ענה, שאין לך הדר מזה שכו"כ מבנ"י יקיימו בו מצווה נעלית זו..."

מאחר שהרבי אינו מציין מיהו אותו "אחד הרבנים הצדיקים מפולין", אין לדעת בבירור למי כוונתו. אולם ידוע שכך נהג בעל 'מנחת אליעזר' ממונקאטש, והנהגתו זו מתוארת בספר 'דרכי חיים ושלום': "והיה המנהג כי מרבים העם לבוא לסוכתו לברך (בפרט יום ראשון) על ד' מינים שלו שהיה מהודרין מן המהודרים, היה מונחים על שולחנו סמוך לו לישמר עליהן בעיני פקיהא... ואם כי היה ירא והזהיר מאד שלא יגיע לאתרוג איזה צד קלקול כל דהוא, בכל זאת לחביבות היה לו רבים המברכין עליו, ואמר כי מברכות ישראל לא יתקלקל ההידור".

מה שניתן לראות בברור כי מנהג רבותינו לתת לברך על הד' מינים שלהם, הוא בכחינת נתינת כוח ו'אני המתחיל' למבצע של אנ"ש שהתחיל אחר כך.

והחליפה את המשמרת הראשונה מיד אחרי סעודת החג. והזוגות הקיפו את כל רחובות מרכז העיר שהתנועה בהם גדולה, מגבול ירושלים מזרחה ברחוב ממילא, לאורך כל רחוב יפו עד בואכה רחביה, ובכל קרן רחוב, בכל פרשת דרכים - זוג "תמימים" עם אתרוג ולולב סידור וכיפה.

זוג מיוחד ביקר בתחנות המשטרה ואצל חיילי צה"ל ב"מעבר מנדלבאום", וכל השוטרים והחיילים בירכו "על נטילת לולב" ו"שהחיינו" והודו על כך מקרב לב.

וכך נמשך מבצע מצוות "ולקחתם לכם ביום הראשון" במשך כל "היום הראשון" עד ערוב היום. הפעולה הכתה גלים וזכתה להדים נרחבים בציבוריות, אולם יותר מזה הכתה גלים בלבבות ויש להניח בביטחון כי מלבד עצם קיום המצווה על ידי מאות ואלפים שלא היו מקיימים אותה לולא הזדמנות זו - זה הועיל לעורר הרבה לבבות לימים יבואו.

שונות היו, כמובן, התשובות - רבים שמחו על הזדמנות מצווה זו כעל הון וקיימוה בהתרגשות ובהתלהבות בדמעות גיל. רבים קיימוה לאחר היסוס-מה, אולם רובם ככולם, מלבד כמה עזי-פנים בעלי מצח נחושה "יצאו ידי חובה" וידעו להוקיר את מזכיהם ולהודות להם.

על פי התיאורים, בשנת תשי"ט ברכו על ארבעת המינים על ידי שלוחי הרבי שליט"א, אלפי יהודים ברחבי הארץ, והמבצע הפך ל"רב ממדים".

יחודיותו של המבצע

האברכים והתמימים האמונים על מבצעים באופן קבוע, יכולים להעיד כי מבצע ארבעת המינים מתקבל בצורה קלה בהרבה מאשר מבצעים אחרים, שכן הוא אינו דורש כל מאמץ, מלבד אמירת ברכה ונענוע קל, מה גם שמצווה זו אינה שגרתית ומביאה בכנפיה ניחוחות חזקים של חג ושמחה.



מבצע לולב ברחוב אלנבי בתל אביב בתחילת שנות הכפיים

מסתבר שעצם הנענוע, גורם לנשמתו של יהודי להתעורר לעבודת ה'. מפליא לקרוא את דבריו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב המסביר פשר עובדה זו:

"עצה היעוצה לנשמות כאלו שאינם נמשכים לשום עבודה דבירורים כלל, לא מיבעיא הברור דתורה שבדאי אינם שייכים, ואפילו אל הברור דתפילה אינם שייכים, להיות שמפני

מעמדם ומצבם אינם שייכים עדיין לעבודה . . ולזאת העצה היעוצה לנשמות כאלו הוא העבודה דמצוות מעשיות, וגם זה בדרך סגולה, כשמניח תפילין בפועל כדבעי, הנה זה סגולה לנפשיהבהמית, וכמוֹכֵן כשמנענע בהלולב ומיניו הרי הם סגולה שעל ידי עבודות אלו וכהאי גוונא הנה היא (הנשמה) נעשית כלי שיהיה שייך לאיזה עבודה עכ"פ. וכן מי שרח"ל

הנפשיהבהמית שלו זורק בו ספיקות באמונה וכה"ג" (ספר השיחות - תורת שלום).

המעשיות שבמצווה - אומר הרבי הרש"ב - גורמת לא רק לעשייה גופנית והשפעה חיצונית, אלא חודרת בכל רבדי הנפש עד לנקודה הפנימית ביותר.

גם על כך, מפליא לקרוא את תיאורו של הרב שאולזון המביא עדות מצמררת ממקור ראשון, על השפעת המצווה:

הד הפעולה כבר חזרה מעיר אחרת לירושלים. סיפר לי ידיד שגיסו שגר עלייד חולון שח לו, כי אחד משכניו הנשוי לאשה נכרית גילה לפניו בהתלהבות שבהיותו ביום הראשון של חג הסוכות בירושלים קיים מצוות לולב כהלכתה באמצע הרחוב. והוסיף לומר: אומנם אשתי נוכריה היא, אבל הלא יהודי הנני.

**מה שניתן לראות בברור כי
מנהג רבותינו לתת לברך
על הד' מינים שלהם, הוא
בבחינת נתינת כוח ו'אני
המתחיל' למבצע של אנ"ש
שהתחיל אחר כך**

כי היתכן אחרת? - כשאומרים לו ליהודי אשר רגלי אבותיו עמדו על הר סיני: הרי לך אתרוג והרי לך לולב, הא לך כיפה והנה לפניך סידור - מה יעשה ולא יקיים את המצווה?...

להודיעך כוחה של מצווה עד היכן היא מגעת. ולהודיעך כוחן של ישראל שאף על פי שחטא ישראל הוא.

מי יעמיק חקר וימצא עומק קדושת נפשות ונשמות ישראל - מסיים הרב שאולזון את רשימתו שנכתבה לפני יובל שנים - "סוד גדולתן ורוממותן. כי "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"...

פעולת ההליכה בלבד

על ההתעוררות העצומה שנגרמה ליהודים בעקבות מבצע זה, נדרש הרבי בעצמו באחת מהתוודעויותיו, בספרו מעשה מרעיד-לב שארע. את הסיפור סיפר הרבי בחורף תשמ"א, כאשר תבע הרבי יותר פעילות בהקמת רשת כוללים 'תפארת זקנים לוי יצחק'. באותם ימים נשמעה טענה כי "כמה מהזקנים אינם צלולים בדעתם", ולכך התייחס הרבי בסיפור הבא:

"כאשר נכנס הבחור כשלולב ואתרוג בידו לזקן אחד שנחשב היה כאינו צלול בדעתו, התעורר הזקן מעירפול חושי ובבת-אחת הכיר את כל המתרחש סביבו, והוא עצמו בירך את הברכה מתחילתה ועד סופה ללא כל סיוע - שכן מיד עם כניסתו של הבחור כשהלולב והאתרוג בידו נייערו בו זכרונות ימי הנערות, והדבר גרם ליציאתו מעירפול חושי! הרופאים - המשיך הרבי לספר - שעמדו שם נדהמו, שכן, אותו זקן כבר חודשים לא קלט את המתרחש בעולם שמסביבו וכל העצות שנוסו לא צלחו. וכאן נכנס בחור כשלולב ואתרוג בידו, ואפילו לא דיבר מאומה, והדבר כבר פעל על זקן שיכיר את הקורה סביבו!" (שיחת ש"פ תולדות מברכים-החודש כסלו, תשמ"א, סעיף מט).

ביבטאון חב"ד (חוברת יג) ישנו תיאור מעניין על ביקור שהתקיים בחג הסוכות תשי"ז, גם שם קרה דבר דומה:

"הלכו לביה"ח הצרפתי. בכניסה לחדר הראשון פגשו בחולה שהיה במצב קשה וכבר חשבו לעזוב את החדר, אך החולה כשראה אותם עם הד' מינים, אחזתו רטט ורמז להם לגשת אליו. את חצי הברכה אמר בעצמו ואת היתר היו צריכים לעזור לו והיה נרגש במאוד וקיבל עידוד וסיפוק רב מזה. בחדר אחר שכב חולה במצב אנוש וכשראה את הד' מינים ביקש מהאחות לתת לו מגבת רטובה, ניגב את ידיו ובירך..."



'מבצע סוכה' מצטרף למבצע

במשך השנים הלך המבצע והתרחב גם למבצע סוכה, כאשר שלוחי הרבי ופעילים הקימו סוכות ניידות שסובבו ברחבי הערים. יהודים רבים הוזמנו להכנס לסוכה ולטעום מיני תרגימא ולומר 'לחיים' לכבוד החג, יחד עם ברכת "לישב בסוכה". מובן שמבצע זה השתלב גם במבצע ד' מינים הוותיק.

באחת משיחותיו דיבר הרבי מלך המשיח שליט"א אודות טנק המבצעים, שיתרונו הוא שבכוחו להגיע לכל מקום. כך גם הסוכה הניידת, "המצאה חב"דית", שכמותה מסתובבים כיום אלפים ברחבי העולם, ומזכים יהודים בכל מקום במצוות ארבעת המינים וישיבה בסוכה. במקומות רבים אף נעזרים בהם להוספה בשמחת בית השואבה המקומית.

במשך שנים היו מנהלי בתי הספר של "רשת אהלי יוסף יצחק" מקימים סוכות ניידות בעריהם - וזאת על פי הוראה ישירה של הרבי - ובמשך ימי חול המועד סוכות הגיעו הפעילים אל הילדים ומשפחותיהם ומזכים אותם במצוות ארבעת המינים ובישיבה בסוכה. בהוראתו נימק הרבי כי אסור לשכוח את התלמידים בימי חופשת החג, ויש לעמוד עמם בקשר גם בימי החופש.

זו הייתה הגישה: מי שלא מגיע אל המצוות - הן מגיעות אליו. יהודים רבים שהתגוררו בקיבוצים ובמושבים, שלא הייתה להם הזדמנות להיכנס לסוכה, היו נפגשים עמה בחוצות העיר

הסוכות הניידות התאימו בדיוק גם לפעילות של אנ"ש במוצאי צה"ל



תמונה ממבצע לולב בשנים הראשונות לקיומו, כאשר הסוכה הניידת מתכוננת ליציאה ליד 'בית מנחם'.

ככל מבצעיו הקדושים של הרבי, גם למבצע זה היו כאלה שהביעו את התנגדותם הנחרצת בנימוקים שונים ומשונים

במקומות מרוחקים, שם לא היו סוכות בנמצא. הפעילים הגיעו אפוא למוצבים הקדמיים והרחוקים ביותר עם סוכה ניידת, מצוידים ב'מזונות' וארבעת המינים, ואיך לא... 'משקה' כיד המלך והרבה שמחה חסידית.

זו הייתה הגישה: מי שלא מגיע אל המצוות - הן מגיעות אליו. יהודים רבים שהתגוררו בקיבוצים ובמושבים, וגם בערים רחוקות, שלא הייתה להם הזדמנות להיכנס לסוכה, היו נפגשים עמה בחוצות העיר. קשה לסרב לבקשה שנאמרת בחיך לבכי, לעלות לאכול עוגה ולומר 'לחיים'. באותה הזדמנות גם מציעים לברך על ארבעת המינים.

מענה לשואלים

ככל מבצעיו הקדושים של הרבי, גם למבצע זה היו כאלה שהביעו את התנגדותם הנחרצת בנימוקים שונים ומשונים, וכפי שהרבי התבטא לגבי מבצע אחר, שרק לאחר שקמה התנגדות הוא יודע בוודאות כי רעיון המבצע הגיע אכן מצד הקדושה. ואכן, באגרת שכתב הרבי ביום ג' מר חשוון תשי"ז, יוצא הרבי ומגן על מבצע זה מאלה ש'תואנה הם מבקשים':

במענה על מכתבו... בו שואל על מנהגם הטוב של כמה וכמה מישראל המזכים את הרבים במצוות נטילת ארבעת המינים, אשר כדרשת רז"ל בויקרא רבה פרשה ל' הוא הוא הסימן אשר דידן נצח לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים. ושואל אשר ברחוב בין המון

עוברים ושבים יש לחוש בודאי שבשיעור מלא עיניו איכא טפח מגולה באשה בשער ושוק וכו', נמצא דעוברים על לאו דאורייתא כשעושים הברכה, והברכה והנטילה בשארי הימים הוא רק דרבנן.

ומובן שתמהתי ביותר וביותר לקושיא כזו שיבטלו ודאי מצווה דרבנן מפני שאפשר שאותו המברך בעת הברכה ימצא נגדו הנ"ל ומול פני המברך הנ"ל כו' וכו', ואין כאן המקום להאריך בפרטי הדינים אשר בכמה אופנים מותר אפילו בעוצם עיניו, עאכ"כ כשמחזיר פניו וכו' (אג"ק, ח"ד ע' נב).

בקשה פרטית

בד' תשרי תשל"ח פירסמה אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש מינשר לריכוזי אנ"ש ובו נאמר: הננו בזה לפרסם הוראה שנתקבלה ממזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א, הקשורה לחג הסוכות הבעל"ט:

**הרבי הרחיב את מסגרת
המבצע, וקרא לקיים ביקורים
בבתי-כלא ובבתי-הרפואה
ולשמח את הנמצאים שם
בשמחת יום-טוב**

במבצעי חג הסוכות, יש לקחת בחשבון לארגן הקמת סוכות גם בקיבוצים, שניכר אצלם תודה לא"ל שינוי לטובה על דבר התעוררות לענייני אידישקייט, או להשתדל ולפעול במזכירות הקיבוץ שבעצמם יקימו הסוכה, ולזכות בני המקום בברכה על ד' המינים ובברכת לישב בסוכה, ומצוות סוכה גוררת מצווה . . ובוודאי ישנם בכל מקום הזקנים אשר יכולים ללמד הנערים בהנ"ל.

בסיום המנשר מדווח על תוספת: נ.ב. זה עתה התקבלה הוראה טלפונית נוספת בעניין הנ"ל: בנוסף לפעולות בין אנשי הקיבוצים, לפעול גם במבצעי סוכה בין אנשי הצבא ובשטורעם גדול, כדי להביא הדברים לידי פועל. שבוע אחר-כך, בהתוועדות י"ג תשרי תשל"ח, הרחיב הרבי את מסגרת המבצע, וקרא לקיים ביקורים בבתי-כלא ובבתי-הרפואה ולשמח את הנמצאים שם בשמחת יום-טוב. כמו כן קרא לברך עמם על ארבעת המינים ביום הראשון ובימי חול-המועד וכו'. הרבי היפנה את הקריאה לכל אחד ואחת הנמצא אפילו בקצווי תבל, ואף כינה אותה - "בקשה פרטית".

כשנתיים לאחר מכן, ב"הודעה חשובה לאנ"ש ולתלמידים שיחיו", מכ"ו אלול תשל"ט, נאמר: ממזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א נתבקשנו לפרסם הדברים דלהלן: ...לקראת חג הסוכות הבעל"ט לעורר על דבר זיכוי הרבים בהקמת סוכות, ולזכות את מי שאין לו סוכה באמירת ברכה בסוכה עם ברכת "לישב בסוכה" ונטילת לולב וכו', לפרסם ולפעול בזה גם עליידי רבנים ובעלי השפעה שבכל מקום.

נאומו של הרה"ח ר'
יצחק שי' גולדברג,
ראש ישיבת תורת"ל
מגדל העמק
• התוועדות
'צאתכם לשלום'
כ"ה תשרי תשנ"ה

לראות ולהיראות

לגבי העליה לרגל לבית המקדש כתוב: "כשם שבא לראות כך בא להיראות". כדי שהקב"ה יראה את כאו"א ואת עם ישראל כולו, היו צריכים דווקא להגיע לבית המקדש, זאת למרות ש"מלא כל הארץ כבודו" והקב"ה רואה את כולם בכל מקום שהם.

כך הוא בנוגע לענייננו - הנסיעה לרבי לחודש תשרי בכלל, ובשנה זו בפרט. גם אם לא זכינו לראות בעינינו הגשמיות את הרבי נמצא אתנו כאן למטה, אולם ענין זה של 'להיראות' את פני הרבי, שהרבי יראה את כל אחד ואחד מאתנו, ברור שהיה קיים גם בחודש תשרי של שנה זו. הרבי נמצא כאן, גם אם הוא נמצא באופן של רואה ואינו נראה, אנחנו לא רואים אותו באופן גשמי, אבל הוא רואה כל חסיד וחסיד שהגיע לכאן.

אמנם הרבי הרי רואה במחשבתו את כל החסידים, כך היה תמיד, אולם כדי לקיים את הענין של "יראה כל וזורך" צריכים להגיע ל־770. וכמו שהרבי אמר בתשמ"ה, שהרגש שנמצא בלב החסיד ירד לגשמיות, ובמילים פשוטות: לקחת את החפצים והרגלים ולהגיע למקום המקדש משום שהרבי רוצה לראות אותו.

הבה ניזכר עד כמה חסיד, מאז ומתמיד, רוצה שהרבי יפנה עליו מבט, כמה אנחנו רוצים היום שהרבי יסתכל עלינו, שיראה אותנו, וזוהי ההזדמנות. לבוא ל־770 כאשר הרבי נמצא כאן, ובפרט בזמנים המיוחדים שהיה רגיל לצאת בין אם זה בתפילות או בהקפות וכיו"ב. אין ספק שכאשר מכינים את הכסא של הרבי, מכינים את הסטענדר והשעה עשר, הרבי נכנס. הגם שהרבי נמצא כל הזמן ב־770 וכך היה גם לפני ג' תמוז, עם זאת יש את הזמן שהרבי נכנס ל"זאל" ואז הגילוי הוא אחר לגמרי.

צריך לדעת בפשטות, שבשעה עשר הרבי נכנס ל־770, הוא נמצא כאן באופן מיוחד בזמן התפילות, או כאשר אומרים "אתה הראית" ומכבדים את הרבי בפסוק, הרבי אומר את הפסוק ונמצא כאן באותו זמן, כשמכבדים את הרבי בהקפה הוא נמצא באותו זמן. הרבי רואה כל חסיד וחסיד, וזהו הענין בהגעה לחודש תשרי לרבי, כדי שהרבי יפנה אלינו מבט, להיראות.

נוסף לענין של "להיראות" ישנו גם הענין של "לראות". כתוב שבבית המקדש היו באים לראות, וכשהיו רואים את השכינה זה פעל את ההשתחוואה, את הביטול במציאות, את הענין של ראייה באלוקות.

בשעה עשר הרבי נכנס
ל-770, הוא נמצא כאן באופן
מיוחד בזמן התפילות,
או כאשר אומרים "אתה
הראית" ומכבדים את הרבי
בפסוק, הרבי אומר את
הפסוק ונמצא כאן באותו
זמן, כשמכבדים את הרבי
בהקפה הוא נמצא באותו
זמן



לכאן"א מהנמצאים כאן היו, ללא ספק, במשך החודש האחרון רגעים בהם הוא נפגש עם הרבי. היו רגעים בהם התבטל במציאות והרגיש שהרבי מסתכל עליו והוא מסתכל על הרבי, אצל כל אחד בזמנים שלו. גם בחודש תשרי לפני ג' תמוז לא היה אצל כאן"א אותו מעמד ומצב במשך החודש כולו. כל אחד זכה לרגעים מיוחדים בהם הוא נפגש עם הרבי.

אפשר לשאול כל אחד, חסיד, תמים, לכל מי שהיה כאן היה את אותו רגע מיוחד, בו חש ביתר שאת וביתר עוז שהרבי נמצא אתנו. אם היה זה בשעת ההקפות, בעת אמירת "אתה הראית", בזמן שכיבדו את הרבי בחתן בראשית. או 'סתם' בשבת רגילה, הוא נפגש עם הרבי.

ברגעים אלה בהם נפגשים עם הרבי, אז ישנה ה'השתחוואה', 'לראות', היציאה מהמציאות האישית, אלה הרגעים של ההתקשרות, הרגעים בהם מתקשר חסיד עם הרבי. וכשחסיד יוצא מהמציאות שלו, אז הרבי 'רואה' אותו, הוא מכניס את הרבי לתוכו.

כך יוצאים לקראת המשך השנה, יוצאים מ-770 "ויעקב הלך לדרכו", עם התקשרות מיוחדת לרבי, והתחזקות מיוחדת לעשות הכל כדי שהרבי יחיה בתוכנו ובהתמסרות לרבי.

אין ספק כי כמו בכל תשרי, כאשר רגעים אלו העמידו כל חסיד, כל תמים, בדרגה אחרת, כך גם עכשיו. את הפעולה נוכל לראות בהמשך, כל תמים שהגיע לכאן, התקשר לרבי והרבי קישר אותו לעצמו, ויראו זאת במשך הזמן כאשר הוא יחזור למקומו, "ויעקב הלך לדרכו". עלינו 'לקחת' ולשמור על רגעי ההתקשרות האלו להמשך הזמן שאחר כך ולהחיות בהם כל העת את ההתקשרות שלנו עם הרבי.

וע"י התקשרות לרבי נמהר עוד יותר את מה שכולנו מקושרים, רוצים, מחכים ומצפים בכל רגע ורגע - שנזכה לראות את הרבי כאן למטה בגוף הגשמי לעיני כל ישראל מתגלה כמשיח צדקנו, ואומר לכל עם ישראל: הגלות כבר נגמרה וצריכים לעלות לארץ ישראל, במהרה בימינו ממש.

ליקוט שיחות
וכתבי מכ"ק
אדמו"ר (מהוריי"צ)
נ"ע במעלת
האחדות והאחוה
בין החסידים

חסידים אייך משפחה

אודות ענייני משפחה הפשוטים ביותר,
מפני שאצל כל אחד היו ענייני המשפחה
של השני יקרים וקדושים.

האחוה החסידית ביניהם היתה יותר
מאהבת אחים.

מקוה הנני להשי"ת שלעולם לא אשכח
את הרושם משנות ילדותי, מה שראיתי
בליובאוויטש כשחוויתי מאורעות שונים עם
אנשים מרמות שונות, אחד עם חברי בראש
השנה או סוכות או שבועות בליובאוויטש.

אנשים החלוקים אחד מהשני הן בידעה
בלימוד והבנת חסידות, הן במצבם החומרי,
ה"שלום עליכם" שלהם היה כזה לבבי
שהפנים שלהם האירו מגודל שמחת אהבת
החסידים הפנימית.

כך חיו חסידים וזהו היסוד הנכון של
חיים חסידיים אמיתיים.

מתברך הנני שהשי"ת יזכה אותי לראות
שמחות אצל חסידים בתוך כלל אחינו בני
ישראל שי' ולראות שהחסידים שבדור
הנוכחי ("איצטיקע חסידים") ינהיגו את
סדר חייהם באהבת חסידים כמו שהיתה...

(תרגום חופשי מאג"ק ח"ד ע' תקיב-ג)

באמת הנה ידיעת ובשורת הטוב
מאיש לרעהו הוא אחד הדרכים בדרכי
החסידות באהבת רעים, כי הוד כ"ק
אבותינו רבותינו הקדושים חפצו, אשר כל
אנ"ש יהיו כמשפחה אחת, אשר לבד זאת
כי מצות אהבת ישראל הוא לכל ישראל
בשוה, הנה לבד זאת האהבת רעים וידידות
האוהבים שהנהיגו הוד כ"ק אבותינו
רבותינו הקדושים בתוככי אנ"ש, הוא שיהיו
כמשפחה אחת ממש.

(אג"ק ח"ג ע' שכב)

היסוד הנכון

לחיים חסידיים אמיתיים

ידיעת האחד אודות חברו, מה שלומו
ומה שלום משפחתו, הוא אחד מהיסודות
העיקריים של חיי ודרכי החסידות.

פעם, בדורות הקודמים ("אין דער
אלטער היים") אהבת החסידים עמדה
במעמד הנכון אצל חסידים.

לעיתים תדירות קרה שיהודי חסידי נסע
במיוחד לחסיד שני ע"מ לראות ולהתדבר

הזולת צריך לתפוס את המקום החשוב

ובשרית, או אהבת האב אל הבן, וככה גם צריך להיות אהבת רעים באופן כזה.

(סה"ש קיץ ת"ש עמ' 86)

השליבה הראשונה

האלוקים החפץ בטוב בריותיו, ואשר יתאימו אל תעודתם שיצרם, נתן למו, היכולת בוא עד רום המעלות, במעלת הנפש, שיתגבר הצורה על החומר, ויברא לו כנפיים אשר על ידן יוכל צאת מחומריותו וגסותו. והשליבה הראשונה אשר מעמדה בלב הבשר וראשה מגיע השמימה, בשליבות משולבות ומקושרות אלו באלו, היא האהבה, אשר פריה מתוק ומועיל בחברת האנושי בכלל.

וכאשר יבאר העיקרים במעלת האדם על החי להיותו מדיני בטבעו, מוכרח אל הקיבוץ מצד עצם טבעו וחלישות מזגו, זה קוצר וטוחן, זה שוזר וזה טוה, זה רוקם וזה תופר, זה כורת עצים וזה בונה, ומבין כולם יתקבצו מוכרחי הגוף, אשר מזה מוכרח כי יתפתחו החכמות בחכמת המעשה, אשר בדרך ממילא מוכרח כי יתגדלו גם החכמות הנפשיות, אשר מזונם – כלומר מזון הנפש – מוכרחת כמו שמוכרח מזון הגוף.

והמסילה המביאה את כל זה בנועם החברה וההתוועדות היא האהבה והריעות, אשר בה חיו אלפי איש וראו בה גדולות ונצורות, בה ועל ידה התאחדו והשלבנו, איש את רעהו עזרו, ויהיו מאושרים, האחד מצא נחמתו בחבירו, וחבירו בו, ענג נפשי עמו התחלק, וגם בצערו ח"ו השתתף, בכל מקום שהם, ובכל זמן, ואיש מהם לא מצא עצמו בודד ויחידי, כי לבו מלא תקווה באהבת רעהו החי חי אתו עמו, והוא עמו בכל עת ובכל שעה, ויהי האדם לנפש חי

אני מעורר חסידים ומבקש אותם להיות יותר קשורים ומסורים זה לזה. כל יהודי, ובפרט חסיד, צריך להיות יקר בעיניכם. הרי עלול להיות שרק כעבור שלושה חדשים נודע על שמחה אצל הזולת. השי"ת יעזור שתוכלו לבשר ולהתבשר בשורות טובות.

תמימים בפרט וחסידים בכלל שגדלו על השמרים של אהבת ישראל, צריכים וחייבים להיות חמים יותר, הזולת צריך לתפוס את המקום החשוב, שמחתו היא שמחתי, שמחתי היא שמחתו.

. . יש לייקר את כל אחד מישראל, ובפרט החסידים וגזע החסידים, ויש לעזור לכל אחד ואחד בכל מה שאפשר, אבל כל עזרה צריכה להיות בחכמה, שלא יהיה ח"ו מלבין פני חברו. יש לדעת איך להוכיח את הזולת, לא להגדיל צערו – את זה יודע הוא בעצמו וכואב לו הלב – אלא יש לקרב את הזולת, תחילה באצבע ולאחר מכן ביד וכו', ובינו לבין עצמו עליו לבכות היטב על הלא טוב של הזולת ולומר פרק תהלים.

(משיחת כ"ק אדמו"ר (מהור"י) נ"ע,
לקו"ד [בלה"ק] ח"א ע' 62)

אהבה טבעית ובשרית

יש כוחות וחושים, בכוחות יש כוחות גלויים וכוחות נעלמים. ענין החושים הוא, שהכוחות יבואו בהתגלות טובה, שעל זה שייך עבודה, אבל עצם ענין אהבת ישראל אין צריך לזה שום עבודה, כמו למשל אהבת אחים זה לזה, שהיא אהבה טבעית

שהחסידים יהיו כמשפחה אחת

. . אאזמור [מהר"ש] שאל את ה"צמח צדק": מה "רצה" [=התכוון] הסבא ב'דרכי החסידות', ומה "רצה" בחסידות? ויענהו ה"צמח צדק": "דרכי החסידות" הן – שהחסידים כולם יהיו כמשפחה אחת, ע"פ תורה באהבה.

(היום יום, כ"ד טבת)

האהבה היא רוח החיים בעבודת החסידות: החוט המקשר חסידים בינם לבין עצמם, והחוט המקשר רבי עם חסידים וחסידים עם רבי. זהו גם בדרך "אור ישר" וגם בדרך "אור חוזר"; אין לזה כל מחיצה, זהו מעל להגבלת מקום וזמן.

(היום יום, כ"ו שבט)

רעים באמת בצדק ובמישור, וכה התגלגלו פנינים יקרים בחוצות עיר, מה נעים הי' המחזה בהפגש שנים יחדיו, זה את זה התענגו, וזה בזה ישמחו, בעוד טרם כילה האחד לדבר, הנה רעהו כבר מספר, הלא מכירים וידידים הם המה ואיך יוכל עצור מלגלות למו מכל הנעשה אתו עמו, ובביתו פנימה, ויתמלאו לבותיהם בגיל ושמחות על כל גדותיהם.

מה יקרה היא האהבה, בעבודת האלוקים בכלל, והתועלת הבאה לעוסק בעבודה, אשר אם כי בהגבל[ו] תי' נשאת, קירוב ויחוד שני מהותים נבדלים, אבל פנים אחרת לה, בהיותה כולה מוקדשת רק לאחת, לאחד ולקשר, לעודד ולנחם, לחזק ולסעד, ליתן עוז ותעצומות, אשר בזה יגבור האדם על רגשותיו ויוכל החזק מעמד גם נגד זרם שטף המון התלאות, המצוקות, והאנחות, ה"י, והיא – אהבת הרעים ודיבוק חברים – היחידה במדות, אשר תוכל לתת בים החיים דרך, ולגזור נתיבה בארחות תבל, להעמיד איש על בסיסו הנכון, והיא האחת התחבר והתאגד אנשים לקשרם ולאחדם ולהיות לאחדים, בכל אשר להם.

האבן הטובה הלזו, תפיץ אור בהיר, כאשר היא נתונה ביד מבין דבר לאשורו איך לכלל מעשהו, כי הלא לא על הלחם לבדו יחי' האדם, כי אם בהמוצא בו ענין להתעניין בו, וכל אחד חייב לראות את עצמו, כאילו הוא רק הוא, המחוייב בדבר, לזכות את הרבים, בכל אשר יוכל, הן בעירו ומקום משכנו, והן בהסביב לו, ובכל מקום שידו מגעת.

גם בעת צר ומצוק ח"ו, בידעו כי אור לו בשלום רעהו, ואשר יוכל עודד נפשו להפיג צערו, בדברים היוצאים מטוהר לב, המשולה לטוהר שמי רקיע המשובצה בכוכבי אור מתנוצצים בליל חושך ואפילה, כן רוח לב האדם והגיונו בדברו את רעהו הלחץ הנשבר והנדכה, אשר בכח אהבתו יאיר תהום החושך ר"ל המסוכה על פני המצטער, והמפרפר בלי כח מהמון הענינים הסובבים אותו והממלאים את חלל עולמו בחיים יהיו איזה שיהיו, אם זמניים, אשר בגשם יסודם, או רוחניים ומוסריים, אשר בשמים מעל בנשמות אל שדי תקועים.

כזאת פגשנו על כל צעד ומדרך כף רגלינו, אנשים קרובים איש לרעהו אשר תוכן אחד לאגדם, והיא אהבת האנוש שהתבוללה בתום ויושר, ואשר לזאת לא נמצא לעצור מלהתפתח האהבה והידידות באופן היותר מועיל, וכל אחד חפץ דרש ואיוה קרבת רעהו, ידידו אוהבו, והשגת

חמימי-לב

אני מעורר חסידים ומבקש את החסידים שיהיו יותר קשורים (אויסגעבונדען) אחד עם השני ויותר בקירוב הדעת, בכלל כל יהודי צריך להיות יקר, וחסידים בפרט, הרי אפשר שיקרה שרק אחרי שלשה חדשים נודע לו שאצל השני היתה שמחה, והשי"ת יעזור שתוכלו לבשר בשורות טובות ולקבל בשורות טובות.

תמימים בפרט וחסידים בכלל שגדלו בהשמרים של אהבת ישראל, צריכים ומוכרחים להיות יותר חמימי-לב, השני צריך לתפוס מקום חשוב, שמחתו שמחת, ושמחתו שמחתו.

. . צריכים לייקר את כל אחד מישראל ובפרט החסידים וגזע החסידים וצריכים לעזור לכל אחד ואחד בכל מה דאפשר, אבל כל עזרה צריכה להיות בחכמה שלא יהי' ח"ו מלבין פני חבירו, צריכים לדעת איך להוכיח את השני, לא להגדיל בצערו - כי זה יודע גם השני בעצמו ועל זה כואב לבו - רק צריכים לקרב את השני מקודם באצבע ואח"כ ביד וכו', ובינו לבין עצמו הוא צריך לבכות הרבה על הלא טוב של השני, ולהגיד פרק בתהלים.

(לקוטי דיבורים עמ' מה)

אין לנו בעולמנו, אלא הסכם ועשות טוב, מבלי התחשב עם מצבנו הפרטי, החומרי והרוחני אשר רבים מאתנו שחיים - שווימען - בים התלאות ר"ל אחרי האבילות הגדולה בהילקח הוד תפארתינו, אשר לא תסבול המוח כלל ועיקר, וגם בדמיע עין לא תפוג ולא תיקל.

(מאגרת להרה"ת אברהם אלי' פלאטקין)
- כ"ד סיון תרפ"א

אהבת ישראל אמיתית

בהתוועדות דשמחת בית השואבה תרנ"ד אמר אדמו"ר נ"ע, שאהבת ישראל אמיתית יש רק אצל חסידים.

היו נוכחים ר' אהרן ור' יקותיאל מדאקשיץ, שניהם מלמדים ר' אהרן לנערים גדולים ור' יקותיאל מלמד דרדקי. אז אמר ר' אהרן: כמו אהבת אחים ממש. ענה לו ר' יקותיאל ע"ה, כמו אהבת חסידים אחד לשני.

אמר על זה אדמו"ר נ"ע, זהו ההרגש (דערהער) של מלמד דרדקי חסידי (א חסידישער מלמד דרדקי), זהו האור חוזר של קמץ אלף א.

והיום, למה זה חסר? רק מפני שהישות הוא מחיצה, צריכים לנער את עצמו מהנחות העולם. רע, הרי לא שייך אצל יהודים רק צריכים להנתק מן השרשרת שבה קשורים להנחות העולם (אפקייטלען מהנחות העולם).

(סה"ש תש"ה עמ' 39)

לע"נ

הרה"ת עקיבא יוסף בן
הרה"ת מנחם מענדל ע"ה
נלב"ע ל"ג בעומר תשמ"ה
"הקיצו ורננו שוכני עפר"
והוא בתוכם
בהתגלות כ"ק אדמו"ר
מלך המשיח שליט"א

לע"נ

מרת הנלי בת

ר' שמואל ע"ה

נלב"ע

ערב יום הכיפורים תשע"ב

"הקיצו ורגנו שוכני עפר"

והיא בתוכם

בהתגלות כ"ק אדמו"ר

מלך המשיח שליט"א

לזכות
הוד כ"ק אדמו"ר
מלך המשיח שליט"א



יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד